

Petar Pan kao lik vječnog djeteta

Justinić, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:567404>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Matea Justinić
Petar Pan kao lik vječnog djeteta
DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani i preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Petar Pan kao lik vječnog djeteta

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Dječja književnost na engleskom jeziku

Mentor: Ester Vidović, dr.sc.

Student: Matea Justinić

Matični broj: 0299009049

U Rijeci,
svibanj, 2019.

Zahvala:

Veliku zahvalnost dugujem svojoj mentorici dr. sc. Ester Vidović koja mi je svojim savjetima i podrškom pomogla pri izradi ovog diplomskog rada.

Također, zahvaljujem se svojim prijateljima koji su mi olakšali studiranje i pisanje diplomskog rada.

Na kraju, posebnu zahvalnost šaljem svojim roditeljima koji su bili uz mene tijekom cijelog školovanja jer bez njih ništa ne bi bilo moguće.

Velika HVALA svima!

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski/završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog/završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Matea Justinić

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad istražuje djelo *Petar Pan*, odnosno sindrom vječnog djetinjstva glavnog lika. Prvo poglavlje rada bazira se na autorovu životu, prošlosti, književnom radu i postignućima. Tragična situacija u obitelji, nastala nakon smrti njegovog brata navela ga je na bavljenje književnošću i postala inspiracija za pisanje njegovog najpoznatijeg djela *Petar Pan*. Također je opisan sadržaj knjige „*Petar Pan*- dječak koji nikada ne odrasta“, koja je i originalna verzija među mnogobrojnim preradama i nastavcima. Glavni lik *Petar Pan* ima mnogo vrlina, ali i mana zbog kojih je jedinstven i originalan kao i njegovi odnosi s ostalim likovima u knjizi, bili oni njegovi prijatelji ili neprijatelji koji žive u Nigdjezskoj. S obzirom na uspjeh koji je ovaj roman doživio pojavljuje se u različitim obradama i vrstama umjetnosti. Peto poglavlje usmjereno je na psihoanalitičku metodu o autorovom životu i djetinjstvu koje ga je dovelo do kontroverzi, sindromu vezanim uz glavnog lika njegovog romana, sindromu vječnog djetinjstva, a u šestom poglavlju fokus je na liku *Petra Pana*, kao simbola ne odrastanja i dječje nevinosti te pozitivan i negativan pogled na samog lika.

SUMMARY

This essay investigates the novel *Peter Pan*, or the eternal childhood of the main character. The first chapter is based on author's life, past, literary work and achievements. The tragic situation in the family after his brother's death, led him to literacy and became an inspiration for writing his most famous novel – *Peter Pan*. It also describes the contents of the book „*Peter Pan- boy who never grew up*“, which is also an original version of many prequels and sequels. The main character Peter Pan has many good and bad characteristics that are unique and original as well as his relationship with other characters in the book, whether his friends or enemies which are living together in Neverland. Considering the success that his novel has experienced, it appears in different artworks and types of art. The fifth chapter focuses on the psychoanalytic method of author's life and childhood that led to controversy, syndrome related to the main character and his eternal childhood and the chapter six speaks about Peter Pan as a symbol of childhood innocence and gives a positive and negative look at the character itself.

Ključne riječi: *J.M. Barrie, Petar Pan, Sindrom Petar Pan, vječno dijete, intrigantnost*

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. JAMES MATHEW BARRIE	2
1.1. Obrazovanje i rad	3
1.2. Obitelj Llewelyn Davies	6
2. KRATKI SADRŽAJ	8
3. PETER PAN	15
3.1. Petar Pan i odnosi s drugim likovima.....	16
3.1.1. Wendy Darling.....	17
3.1.2. Zvončica	18
3.1.3. Izgubljeni dječaci	20
3.1.4. Kapetan Kuka	21
3.2. Nigdjezemska.....	22
3.2.1. Petar Pan i Nigdjezemska	23
3.2.2. Indijanci u Nigdjezemskoj.....	23
3.2.3. Pirati u Nigdjezemskoj	24
4. PETAR PAN I OSTALE UMJETNOSTI	27
4.1. Knjige, stripovi i mange	27
4.2. Kazalište	30
4.3. Filmovi i serije	32
4.3.1. Finding Neverland (2004.)	33
4.3.2. Peter Pan (2003).....	35
4.3.3. Pan (2015.).....	37
4.4. Kiparstvo	39
5. PSIHOANALIZA	42
5.1. James M. Barrie	42
5.1.1. Zlatno doba dječje literature	45
5.2. Sindrom Petra Pana	46
5.3. Sindrom Wendy	49
5.4. Indigo dijete	50
6. PETAR PAN – LIK VJEČNOG DJEČAKA	53
6.1. Pozitivan osvrt na lik Petra Pana.....	53
6.2. Negativan osvrt na lik Petra Pana	55

ZAKLJUČAK	58
LITERATURA.....	59
PRILOZI	61

UVOD

Petar Pan autora Jamesa M. Barrieja jedno je od najutjecajnijih djela Zlatnog doba dječje književnosti. Osim u književnosti, ovo djelo je doživjelo uspjeh u velikom broju umjetnosti kao što je kazalište, kinematografija i kiparstvo. Osim toga, autor James M. Barrie je ovim djelom odnosno tematikom, likovima i samom pričom inspirirao mnoge autore u njihovom stvaralaštvu te je također mnogo autora analiziralo njegovu prošlost i privatni život kako bi shvatili unutarnju poruku koju nosi ovo djelo.

Knjiga *Petar Pan* nalazi se u Nastavnom planu i programu kao obavezna lektira za treći razred osnovne škole. Tada djeca maštaju o raznim avanturama i uživaju u čitanju knjiga s neobičnim likovima s kojima se mogu ili žele poistovjetiti. Avanture, pirati, gusari, mistična bića i družina Izgubljenih dječaka motivi su koji bude znatiželju kod djece osnovnoškolske dobi, posebno dječaka. Postoji mnogo djela u vezi kojih se diskutira jesu li ili nisu primjerena za djecu te dobi. Sam život autora navodi na sumnju je li ovo djelo suviše kontroverzno. Upravo iz toga razloga odabrala sam ovu temu za svoj diplomski rad. Postavlja se pitanje, mogu li učenici pogrešno shvatiti Petrovu omiljenu rečenicu koju često koristi: „To die will be an awfully big adventure.“ Petrova omiljena izjava može se protumačiti na više načina i baš iz toga razloga ova je knjiga primjerena svakoj dobi. Roman sadrži dublju poruku i mnoštvo metafora koje čitatelji mogu sami interpretirati, stoga je primjerena i za odrasle. Cilj ovog diplomskog rada je istražiti dublju pozadinu ove priče, autorova života i sindroma koji je povezan s glavnim likom, a to je sindrom vječnog djetinjstva. Naziv sindroma je dobiven po uzoru na glavni lik romana (*Petar Pan sindrom*) jer nije htio odrasti.

Za izradu ovog diplomskog rada koristila sam se knjigama, znanstvenim člancima, internetskim izvorima i ostalim relevantnim sadržajem vezanim uz temu. Koristila sam metodu pisanja, čitanja i rada na tekstu.

1. JAMES MATTHEW BARRIE

Sir James Matthew Barrie rođen je 9. svibnja 1860.-e godine u Kirriemuiru, Angus, Škotska u konzervativnoj protestantskoj obitelji te je jedan od poznatijih škotskih pisaca koji je postigao veliki uspjeh. Njegov otac bio je vrhunski tkalac, a njegova majka je preuzela majčinske obveze te se brinula za desetero djece. James M. Barrie bio je deveto od desetero djece te su svi bili školovani, što im je uvelike pomoglo u daljnjoj karijeri. Kada je imao samo šest godina, njegov je stariji brat David poginuo dan prije svog četrnaestog rođendana tijekom klizanja. Njegova majka nije se mogla oporaviti od smrti svoga sina. Pronašla je utjehu u tome kako će njen mrtav sin ostati zauvijek dječak te da ju nikada neće napustiti. (Birkin, 2003.) Upravo to mnogo njih smatra glavni motivom i inspiracijom za James Barriejevo najpoznatije djelo *Petar Pan*. James Barrie joj je pokušao olakšati tako što je nosio bratovu staru odjeću i ponašao se kao on te su time razvili poseban odnos, a često su provodili vrijeme zajedno čitajući svjetski poznatu literaturu koja je u Jamesu pobudila interes i ljubav prema književnosti.(Chanley, 2005).

Slika 1: James Matthew Barrie

1.1. Obrazovanje i rad

U dobi od osam godina Barrie je zajedno sa starijim bratom Alexandrom i sestrom Mary krenuo na akademiju u Glasgow, a dvije godine kasnije vratio se kući gdje je nastavio obrazovanje u školi u Forfaru. Kada je imao četrnaest godina ponovo je otišao s Alexandrom i Mary u školu u Dumfriesu gdje se često igrao sa svojim prijateljima igre pirata, a to je još jedna od njegovih uspomena koja je oživjela u njegovoj knjizi. Također je i zanimljivo što je gradska kuća Moat Brae, gdje se James igrao, danas pretvorena u prvi centar za dječju književnost u Škotskoj.¹ Zajedno s prijateljima oformio je dramski klub i producirali su prvu predstavu *Bandalero the Bandit* koja je izazvala kontroverzu nakon oštre moralne osude od strane svećenika u upravnom odboru škole. Također su se i kod kuće želje njegovih roditelja da postane svećenik kosile s njegovim željama da pokrene svoju spisateljsku karijeru. Uspio je uslišati želje svojih roditelja tako što je pohađao teološki fakultet, no studirao je književnost te je upisao fakultet u Edinburgu gdje je pisao dramske recenzije za edinburške novine. Diplomirao je 21. travnja 1882. godine te je započeo raditi kao novinar u Nottingham Journalu, a nakon godinu i pol vratio se u svoj rodni grad. Za londonske novine pisao je nastavke tradicionalnih priča o gradu u kojem je odrastao te su mu te priče poslužile kao predložak za pisanje prvih novela: *Auld Licht Idylls* (1888.), *The Little Minister* (1991.) i *A Window in Thrums* (1888.) (White, 1994.)

Priče su opisivale Auld Licht, strogu vjersku sektu čiji je član bio i njegov djed. Barrie je ubrzo stekao slavu te objavio novelu *Better Dead* (1888.) na vlastiti trošak, no ona nije stekla željenu prodaju. Nakon toga objavio je još dvije novele: *Sentimental Tommy* (1896.) i *Tommy and Grizel* (1900.), priče o mladiću koji ima dječjačke fantazije koje završavaju nesretnim završetkom, no te novele također nisu osvojile dobre kritike. U međuvremenu, Barrie je počeo sve više raditi u kazalištu te je zajedno s H.B. Marriott Watson napisao biografiju Richarda Savagaa i nakon toga nastavio s parodijom drame a Ibsena – *Hedda Gabler and Ghosts*. (White, 1994.) Predstavu je pogledao William Archer, prevoditelj Ibsenovih djela na engleski te mu se veoma svidjela. U njegovoj trećoj predstavi *Walker, London* (1892.) glumila je Mary Ansell. Upoznali su se i

¹Petar Pan project off the ground. Pribavljeno 27.05.2019., sa http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/south_of_scotland/8188245.stm

postali prijatelji, a Mary se brinula za Barriea kada se razbolio 1893. godine.² Zaprošio ju je i vjenčali su se 9. srpnja 1894. godine, no nisu imali djece, a 1895. godine kupili su kuću u Južnom Kensingtonu. (Birkin, 2003.) Sredinom 1908. godine Mary je imala aferu s Gilbertom Cannanom koji se bio dvadesetak godina mlađi od nje i Barriejev suradnik. Kada je Barrie saznao za tu aferu, zahtijevao je od Mary da ostavi Gilberta, no ona je to odbila. Kako su htjeli izbjeći skandal razvoda, Barrie je ponudio zakonsko razdvajanje, ali nisu se uspjeli dogovoriti, pa su se razveli u listopadu 1909. godine. Barrie joj je i dalje financijski pomagao iako se odlučila preudati za Cannona.³

Godine 1901. i 1902. imao je veliki uspjeh s predstavom *Quality Street*, koja govori o odgovornoj staroj sluškinji koja se predstavlja kao njena vlastita nećakinja kako bi pokušala pridobiti pozornost bivšeg udvarača koji se vratio iz rata. Nakon toga, predstava *The Admirable Crichton* pokupila je pozitivne kritike, a govori o aristokratskoj obitelji i njihovim kućanskim pomoćnicama čiji je društveni status izokrenut poslije brodoloma na pustom otoku. Lik Petra Pana prvi put se pojavio u *The Little White Bird*, romanu objavljenom od strane Hodder & Stoughton 1902. godine u Velikoj Britaniji te u SAD-u iste godine u Scribner's Magazine-u. (Cox, 2005.) Prva predstava o Petru Panu održana je 27. prosinca 1904. godine pod nazivom *Wendy*; inspirirana mladom djevojkom Margaret Henley koja je Barrieju dala nadimak „Friendly“ no imala je poremećaj u izgovoru glasa R. George Bernard Shaw opisao je predstavu kao „prividnu zabavu za djecu, ali uistinu predstavu za odrasle.“ Zajedno s brojnim drugim dramatičarima pokušao je izazvati cenzuru kazališta od strane lorda Chamberlaina 1909. i 1911. godine, a te iste godine piše drugu predstavu *Petar i Wendy*. Njegova posljednja predstava bila je *The boy David* (1936), koja je dramatizirana biblijska priča o kralju Saulu i mladom Davidu. (Law, 2013.)

Ostala djela: (Harvey Darton, 1974.)

- Better Dead (1887.)
- Auld Licht Idylls (1888.)

² Hall of fame A-Z, pribavljeno 28.05.2019. sa <https://www.nrscotland.gov.uk/research/learning/hall-of-fame/hall-of-fame-a-z/barrie-j-m>

³ J.M.Barrie seeks divorce from wife pribavljeno 28.05.2019. sa <https://www.nytimes.com/1909/10/07/archives/jm-barrie-seeks-divorce-from-wife-he-married-an-actress-in-1894-and.html>

- When a Man's Single (1888.)
- A Window in Thrums (1889.)
- The Little Minister (1891.)
- Richard Savage (1891.)
- Walker, London (1892.)
- A Powerful Drug and Other Stories (1893.)
- Two of Them (1893.)
- Margaret Ogilvy (1896.)
- Jess (1898.)
- Tommy and Grizel (1900.)
- The Wedding Guest (1900.)
- The Boy Castaways of Black Lake Island (1901.)
- Little Mary (1903.)
- Pantaloon (1905.)
- The Legend of Leonora (1914.)
- Charles Frohman: A Tribute (1915.)
- A Kiss for Cinderella (1916.)

Iako je napisao mnogo djela, *Petar Pan* je postigao najveći uspjeh koji je prepoznat diljem svijeta, a smatra se kako su njegova inspiracija bili dječaci iz obitelji Llewelyn Davies s kojima je Barrie razvio poseban odnos. Tu povezanost prenio je putem knjige publici i stvorio jednu od posebnih fantastičnih priča za djecu i odrasle.

1.2. Obitelj Llewelyn Davies

Slika 2: Obitelj Llewelyn Davies

Obitelj Llewelyn Davies imala je važnu ulogu u Barriejevu književnom i privatnom životu. Upoznao ih je 1897. godine dok je njegova sestra Mary čuvala njihova tadašnja tri djeteta: Georgea, Jacka i Petera u Kensingtonskom parku gdje je Barrie često šetao sa svojim psom. Redovito se družio s djecom i pričao im razne priče. 1901. godine pozvao ih je u goste gdje im je predstavio album fotografija dječaka koji glume pirate pod nazivom *The Boy Castaways of Black Lake Island*. (Birkin, 2003.) Jedini primjerak naslovne stranice čuva se u knjižnici rijetkih knjiga i rukopisa Beinecke na Yale sveučilištu.⁴

Zanimljivo je i to da je lik Petra Pana izmišljen kako bi zabavljao Georgea i Jacka te im je govorio kako mala djeca poput njihovog brata Petra mogu letjeti te kako roditelji stavljaju rešetke na prozore njihovih soba kako bi ih spriječili da odlete. Ova priča je izrasla u bajku o dječaku koji je letio te je to na kraju postalo najuspješnije Barriejevo djelo. (White, 1994.) Njihov otac Arthur Llewelyn Davies umro je 1907. godine, a Barrie, odnosno Ujak Jim, kako su ga zvali, se sve više uključio u obitelj i davao i financijsku podršku. Nakon smrti njihove majke Sylvije 1910. godine, Barrie je postao

⁴ J. M. Barrie's Boy Castaways pribavljeno 27.05.2019. sa <https://beinecke.library.yale.edu/collections/highlights/jm-barries-boy-castaways>

staratelj i zaštitnik dječaka zajedno sa Sylvijinom majkom Emmom, bratom Guyom du Maurier i Arthurovim bratom Comptonom. (Birkin, 2003.) Barrie se družio i s drugom djecom te su se oko toga počele razvijati velike kontroverze, a jedan od glavnih izvora je scena iz novele *The Little White Bird* u kojoj protagonist pomaže malom dječaku da se skine za spavanje, a na dječakovu molbu spavaju u istom krevetu. (White, 1994.) No, Barrie nikada nije bio osumnjičen za pedofiliju i Nico, najmlađi od braće, kada je odrastao porekao je da se Barrie ikada ponašao neprimjereno, a njihov odnos se nastavio i kasnije. Barrie je pretrpio težak gubitak jer su dvojica dječaka preminula za njegova života. George je poginuo 1915. godine u Prvom svjetskom ratu, a Michael, s kojim se Barrie dopisivao svakodnevno u internatu i na sveučilištu, utopio se 1921. godine sa svojim prijateljem Rupertom Buxtonom u Sandford Locku u blizini Oxforda, mjesec dana prije svog 21. rođendana. Nekoliko godina nakon Barriejeve smrti, Peter je ostavio svezak svojih pisama s informacijama o vlastitim komentarima o svojoj obitelji i njihovom odnosu s Barriejem te izvršio samoubojstvo bacivši se ispred vlaka.⁵

Barrie je umro od upale pluća u staračkom domu u West Endu u Londonu 19. lipnja 1937. godine. Pokopan je u rodnom gradu Kirriemuiru pored svojih roditelja i dvoje njegove braće. Njegov rodni dom u ulici Brechin 4 pretvoren je u muzej u Nacionalnom povjerenstvu za Škotsku. Ostavio je većinu svog posjeda svojoj tajnici Cynthiji Asquith, a autorska prava na priče o Petru Panu dao je bolnici Great Ormonf Street u Londonu. Preživjeli dječaci Llewelyn Davies dobili su preostalu ostavštinu, a odredio je i da njegova bivša supruga Mary Ansell dobiva anuitet⁶. (Birkin, 2003.)

J.M. Barriejev najznačajniji roman je *Petar Pan*, zbog kojeg je doživio veliki uspjeh te će sadržaj tog romana biti iznesen u daljnjem tekstu.

⁵ J. M. Barrie and Peter Pan. Pribavljeno 20.05.2019. sa <https://web.archive.org/web/20100426103530/http://www.endicott-studio.com/rdrm/rrPeterPan1.html>

⁶ Anuitet predstavlja određeni jednaki novčani iznos tijekom razdoblja otplate kredita za vrijeme primjene iste visine kamatne stope.

2. KRATKI SADRŽAJ

U kući na broju 14 živjela je obitelj Darling; otac bankar i majka kućanica te njihovo troje djece: Wendy, John i Michael, koje je čuvala njihova dadilja – pas newfoundler Nana. Jednog dana, dok je stavljala svoje troje djece na spavanje, gospođa Darling je saznala za jednog Petra koji se vrludao dječjim mislima u Nigdjezemskoj. Odmah je obavijestila svog muža koji joj nije vjerovao te je rekao da im je sve to napričala Nana. Čak je našla na podu dječje sobe i suho lišće za koje je Wendy rekla da ih je Petar razbacao, no pomislila je kako su to sve djeca sanjala. Ali, kako se pokazalo sljedeće večeri, Wendy to nije sanjala. Nani je to bila slobodna večer, pa je gospođa Darling šla u dječjoj sobi Michaelu košulju za rođendan i čuvala ih dok čvrsto spavaju. Zaspala je i usnula neobičan san. Sanjala je da se Nigdjezemska približila i da je neobičan dječak uspio s nje pobjeći. Nekako ga je poznavala, a također je vidjela i svoju djecu kraj njega. U taj čas, u sobu je uskočio lijepi dječak odjeven u suho lišće slijepljeno smolom s drveća kraj kojeg je skakutalo neobično svjetlo. Gospođa Darling se probudila i odmah je znala da je to Petar Pan. Zavrištala je i u sobu je dotrčala Nana, koja se vratila iz noćne šetnje. Zarežala je i skočila na dječaka, a on je hitro iskočio kroz prozor sobe. Nana je u ustima držala dječakovu sjenu, a gospođa Darling ju je spremila u ladicu kako bi je jednom prilikom pokazala mužu.

Idućeg petka, gospođa i gospodin Darling su se spremali za zabavu na broju dvadeset šest. Dok su večerali, gospodin Darling je iz zabave ulio Nani svoj lijek u zdjelicu s mlijekom te se ona rastužila i otišla u svoju kućicu. Djeca su je počela tješiti, što je vrlo razljutilo gospodina Darlinga i vezao je Nanu na lanac u dvorištu. Gospođa Darling stavila je djecu na spavanje, upalila im noćne lampice da im svijetle i otpjevala im uspavanku. Kada su roditelji otišli, zvijezde na nebu su se počele gasiti, kao i noćne lampe, a u dječju sobu je uletjelo neobično žarko svjetlo. To je bila vila Zvončica, obučena u crveni list. Potom je u sobu uskočio i Petar i počeo je tražiti svoju sjenu i razbacivati odjeću iz ladica dok ju ubrzo nije pronašao. No, postojao je problem, Petar nikako nije mogao spojiti svoju sjenu za petu i poslije niza neuspješnih pokušaja, sjeo je na pod i počeo plakati. Wendy se probudila te su se njih dvoje upoznali. Petar joj je ispričao kako ne može spojiti sjenu i Wendy mu ju je prišla za petu. Petar joj je bio

zahvalan i rekao kako jedna djevojčica znači više od dvadeset dječaka na što mu je Wendy htjela dati poljubac. Petar nije znao što je to i pružio je ruku kao da nešto očekuje te mu je Wendy dala naprstak za šivanje, a Petar njoj gumb od žira kojeg je Wendy nosila oko vrata, što joj je jednom prilikom i spasilo život. Petar joj je ispričao kako ne zna koliko ima godina te da je pobjegao od kuće čim se rodio jer je čuo kako roditelji razgovaraju što će on biti kad odraste, a on to nije htio te da od tad živi s vilama. Petar joj je također rekao da trenutaka kada dijete prestane vjerovati u vilu, te da zbog toga jedna vila umre. Tada se sjetio Zvončice, koju je zatvorio u ormarić s ladicama. Pustio ju je i Wendy je bila oduševljena njenom ljepotom, no Zvončica nije bila druželjubiva, bila je čak i pomalo ljubomorna. Kada je Wendy dala Petru „naprstak“, odnosno kada ga je poljubila, Zvončica ju je povukla za kosu. Petar je također ispričao Wendy kako žive s Izgubljenim dječacima koji su kao djeca ispali dadiljama iz kolica te ju je pozvao da otiđe s njim u Nigdjezemsku i da im svima priča priče. Wendy je malo oklijevala, no kad je čula da tamo ima i sirena i da će naučiti letjeti, odmah je probudila Johna i Michaela. Nana je cijelo vrijeme lajala i time pokušala upozoriti na opasnost te je Liza, kućna pomoćnica, odlučila zajedno s Nanom provjeriti dječju sobu. No djeca su je čula i hitro legla u krevet, a Petar se sakrio iza zastora. Liza je pomislila kako je sve u redu, no Nana nije prestajala lajati. Istrgnula se iz ruke i otrčala na Broj dvadeset sedam po gospodina i gospođu Darling. Oni su se odmah ustali te krenuli kući, a za to vrijeme Petar Pan je učio djecu letjeti. Rekao im je da moraju misliti sretne misli te ih je posuo vilinskim prahom. Djeca su ubrzo poletjela i trenutka kada su roditelji ušli u sobu, bilo je prekasno, a ostao je samo otvoren prozor.

Letjeli su dugo pritom se igrajući raznih igara sve dok nisu stigli do Nigdjezemske i vidjeli sve svoje snove na jednom mjestu. Petar Pan im je rekao da ne mogu sletjeti jer je dolje pirat kojeg mogu ubiti i ispričao im je kako ovdje vlada pirat Kapetan Jas Kuka kojemu je jednom prilikom odrezao desnu ruku na koju si je stavio željeznu kuku. Pirati su ih spazili te su donijeli veliki top – Dugog Toma. Djeca su sakrili Zvončicu u Johnov cilindar da se ne vidi njena svjetlost i pokušali biti što tiši, no John je od dosade povikao i u tom trenu top je odjeknuo cijelom Nigdjezembrskom. Na svu sreću nikog nije pogodio, no rastavili su se. Nigdjezembrska se počela buditi čim se Petar približio te su izašla šestorica Izgubljenih dječaka: Krezubica, Mrva, Malac, Čupavko i

Blizanci. Počeli su im se približavati pirati pod vodstvom Kapetana Kuke, pjevajući pjesme i marširajući. Za njima su išli Indijanci koji su ih pratili, a pirati su htjeli otkriti podzemne domove Izgubljenih dječaka. Dok su hodali začuli su Mrvu, no pustili su ga da pobjegne kako ih ne bi stigli Indijanci. Vidjeli su kako dim izlazi iz gljive i shvatili kako Izgubljeni dječaci žive ispod toga te se Kapetan Kuka dosjetio kako će napraviti veliki sočni kolač i ostaviti ga na obali kao mamac za dječake. Ubrzo je čuo Tik – Tok, to je bilo kucanje sata koji je Krokodil progutao zajedno s rukom i sada zahvaljujući tome Kapetan Kuka zna kad mu se Krokodil približi, pa su se dali u bijeg. Mrva je dotrčao do Izgubljenih dječaka i ugledali su veliku bijelu pticu na nebu. Bila je to Wendy, koju je Zvončica dovela i rekla dječacima da je Petar Pan naredio da ju ubiju. Krezubica je odmah napeo svoj luk i strijelu i pogodio Wendy, a ona je beživotno pala na tlo. Svi dječaci su se okupili oko nje i shvatili kako nisu ubili pticu već djevojčicu. U taj tren spusti se Petar Pan te Krezubica sve prizna. Petar je bio vrlo ljut i tužan te je htio ozlijediti Krezubicu, a Zvončicu je potjerao, no Wendy je podigla ruku i shvatili su kako nije mrtva. Naime, strijela ju je pogodila točno u žir kojeg je nosila oko vrata od kad joj ga je Petar dao. Wendy je i dalje bila vrlo umorna od svega i Izgubljeni dječaci su počeli oko nje graditi kuću kako bi se mogla odmoriti. Vratili su se i John i Michael, koji su također bili umorni od puta. Wendy je bila vrlo zadovoljna svojom kućom, a dječaci su je zamolili da se brine o njima i bude im majka, na što je Wendy unatoč manjku iskustva pristala. Svima je ispričala priču, umotala ih u krevet i krenula na spavanje, a Petar Pan je stražario ispred.

Sljedeći dan napravio im je šuplje u drvetu mjerene po njima i naučio ih kako da se spuštaju i dižu u podzemne kuće. Wendy se brinula za svih, kuhala, šivala i pričala priče te im je svaki dan postavljala pitanja o majci kako ju ne bi zaboravili. No, pitanja je postavljala u prošlosti, što daje naslutiti kako je i Wendy počela polako zaboravljati na svoje roditelje. Petar Pan se svaki dan vraćao s novih avantura, a jedna zanimljiva se dogodila u Laguni. To je bilo mjesto u kojem su živjele stotine sirena, češljale se, sunčale i pričale s Petrom na Osuđeničkom grebenu. Wendy i dječaci su ponekad za sunčeva popodneva odmarali na grebenu i spavali, a Wendy je šivala. Tako se jednog dana, dok su se dječaci odmarali, a Wendy šivala, more uzvrpoljilo. Stizali su pirati koji su oteli Tigrasti Ljiljan, kraljevnu Indijanaca. Dječaci su se probudili i sakrili zaronivši ispod površine. Tri pirata stigla su svojim čamcem do grebena i odlučili su

tu ostaviti Tigrasti Ljiljan da umre od gladi, no Petar ih je odlučio nasamariti i spasiti ju. Provirio je glavu i počeo oponašati Kapetana Kuku te im je rekao da ju puste. Oni su to učinili, a upravo tada počeo se približavati i pravi kapetan. Stigao je reći svojim piratima kako Izgubljeni dječaci imaju majku te su se dogovorili da će ju oteti i učiniti ju svojom majkom. Petar Pan je ubrzo izašao iz vode, kao i ostali dječaci te je bitka počela. Svi su mahali oružjem i borili se, a Kapetan Kuka i Petar Pan našli su se na grebenu. Počeli su se boriti i Petar je uzeo bodež iz Kukina pojasa te skočio u zrak. Shvatio je kako je on više i da ima veće prednosti stoga je pokušao pomoći Kuki, no Kuka je udario Petra bacivši ga u more i Petar je u tom trenutku prvi puta osjetio nepravdu i nepoštenje. Zbog šoka, ostao je nepomičan pa ga je Kuka udario još dva puta. Doplivao je i Krokodil te je Kapetan Kuka pobjegao, ali nigdje nije bilo ni traga Petru i Wendy. More ih je zabacivalo na greben i Petar ih je podigao na stijenu, no zbog ozljeda koje mu je Kapetan Kuka nanio nije ih mogao dovesti ni plivajući ni leteći do obale. Doletio je zmaj kojeg je Michael bio zamišljao u snovima i Wendy se omotala oko njegovog repa i poletjela na obalu, a Petar Pan je bespomoćno legao na greben. Kada ga je val zapljusnuo, dobio je energiju i digao se na noge. Vidio je nešto bijelo na vodi poput komadića papira i shvatio da je to Snoptica sa svojim gnijezdom, koja mu se došla odužiti što ju je jednom prilikom spasio. Ptica je doplovila do grebena i poletjela ostavivši prazno gnijezdo da Petar može sjesti u njega i doći do obale.

Petar joj je zahvalio tako što joj je napravio gnijezdo od piratova šešira i vratili su se sretno kući. Petar Pan i Wendy potpuno su se uživjeli u ulogu roditelja, počeli su se nazivati „Majkom“ i „Ocem“ te su preuzeli sve obaveze odraslih. Wendy je kuhala, šivala, čitala priče za laku noć, vodila red o odnosima u kući, a Petar se brinuo za svačiju sigurnost. Petra je to pomalo počelo strašiti jer nije htio biti otac, odnosno odrasti. Te noći Wendy je pričala Izgubljenim dječacima priču koju Petar nije volio, a to je bila priča o noći u kojoj Wendy zajedno sa svojom braćom otputovala u Nigdjezemsku. Petar je ostao slušati i kad je Wendy počela pričati o roditeljima te kako ih oni i dalje čekaju s otvorenim prozorom, razbjesnio se i odlučio ispričati Izgubljenim dječacima kako njegova majka nije ostavila prozor otvoren, štoviše zamijenila ga je s novim djetetom te se je on ostao sam. To je rastužilo Johna i Michaela te su se poželjeli vratiti kući svojim roditeljima, na što je Wendy pristala. Istog trena počeli su se pakirati, a Wendy je pozvala sve dječake i Petra da se vrate s njima te da će ih njihovi

roditelji zasigurno posvojiti. Izgubljenim dječacima se svidjela ta ideja, no Petar nije htio ići s njima. Samo im je pomogao da se spakiraju i probudio Zvončicu kako bi ih otpratila preko mora. Baš na rastanku začuli su piratsku pucnjavu, pirati su napali Indijance. Kratko su se borili i odjednom je sve utihnulo. Petar je rekao da ako su pobijedili Indijanci da će se čuti tam-tam, no pirati su to čuli i udarili po glazbalu. Izgubljeni dječaci su se poveselili i nastavili s opraštanjem te jedan po jedan krenuli van. Tamo su ih dočekali pirati koji su ih vezali konopcima, a Kapetan Kuka je naredio da ih se svih odvede na brod. Spustio se šupljim drvetom u podzemnu kuću i zatekao Petra kako spava. Vidio je Petrovu bočicu s lijekom koju mu je Wendy ostavila te mu je ulio otrov i pobjegao. Malo kasnije Petar se probudio i začuo kucanje. To je bila Zvončica, koja ga je došla obavijestiti što se dogodilo s Wendy i Izgubljenim dječacima. Petar je krenuo popiti malo lijeka, no Zvončica je uletjela između Petrovih usana i bočice i ispila sve do posljednje kapi. Počela je umirati i Petar se sjetio da pozove svu djecu svijeta koja vjeruju u vile te da tako pomogne spasiti Zvončicu. Djeca su pomislila na vile i počela slaviti te ju je to uspjelo spasiti, a zatim su pohitali spasiti društvo.

Na brodu su pirati pili i večerali, a djeca su bila zarobljena u potpalublju. Kapetan Kuka se čudio kako ga niti jedno dijete nije voljelo te se zbog toga jako uzrujao i odlučio četvero dječaka baciti u more s palube, a dvojicu zadržati kao slugu na brodu. Niti jedan dječak nije htio biti njegov pomoćnik stoga ih je svih odlučio baciti u more. No, u taj tren začuo je kucanje sata i sakrio se u kut misleći da je to došao Krokodil koji će se popeti na palubu i pojesti ga, no to je bio samo Petar Pan koji je oponašao Krokodila. Petar se uspeo na brod i zatvorio u kabinu te je ubio jednog od pirata – Čoravog Eda. Kucanje sata se više nije čulo pa je Kuka nastavio s mučenjem dječaka. Poslao je pirata Billa Pisanicu da ode po strašnu mačku kako bi još više zastrašio djecu, no niti on se nije vratio, a iz kabine se začuo prodoran krik. Zatim je Kuka poslao Mikija da ode vidjeti što se dogodilo s Billom Pisanicom te se također niti on nije vratio. Više niti jedan pirat nije htio riskirati svoj život, pa je Kuka otišao s upaljenim fenjerom provjeriti što se zbiva. Ušao je, no netko mu je ugasio fenjer, stoga se razljutio i dosjetio da u kabinu pošalju dječake koji će ili ubiti kreštalicu ili će biti ubijeni. Kada su dječaci ušli, shvatili su da je to cijelo vrijeme bio Petar Pan koji ih je oslobodio okova. Zajedno su se išuljali do jarbola i Petar je oslobodio Wendy i još

jednom zakriještao. Pirati su pomislili kako su dječaci ubijeni i mislili su da je nešto ukleto na njihovom brodu, a Kapetan Kuka je ljutito rekao da je za sve kriva Wendy jer su žene nesreća na brodu. Naredio je da ju bace u more, no to je ipak bio Petar, zamotan u Wendyn ogrtač. Počela je žustra bitka i pirati su izgubili. Na brodu je ostao samo Kapetan Kuka, a Petar Pan je prvi puta odlučio: „Kuka ili ja, ovaj put!“ i nije imao namjere prestati se boriti dok ga ne ubije. Mačevali su se i u jednom trenutku Petar je zario bodež Kuki u prsa. Tada je Kapetan Kuka shvatio kako je Petar, iako mlad dječak, vrlo hrabar i sposoban. Kapetan Kuka bio je na izmaku snage pa je pohitao u skladište s barutom i zapalio ga tako da se cijeli brod potopi, no Petar ga je nadmudrio, uzeo fitilj i bacio ga u more. Kapetan Kuka je shvatio kako mu nema spasa, ali nije htio da ga Petar ubije pa se popeo na rub broda s namjerom da skoči u more. Petar Pan ga je gurnuo nogom i Kuka je pao u ralje Krokodila koji je dobio svoj ručak i osvetu. Wendy ih je svih poslagala na postelje jer je već bilo kasno pa nije bilo vremena za slavlje, a Petar Pan te je noći usnuo ružan san i dugo plakao dok ga je Wendy držala u krilu.

Sutradan su Wendy, John i Michael trebali otići kući kao što su planirali. Piratskim brodom krenuli su do Azora, a za drugi dio puta su se dogovorili da će preletjeti. Na broju četrnaest, gospodin i gospođa Darling nisu mogli oplakati nestanak svoje djece te su ih još i dalje čekali. Prozor dječje sobe bio je uvijek otvoren kako bi se njihova djeca mogla vratiti u bilo kojem trenutku, gospođa Darling je svake noći čekala povratak njezine djece, a gospodin Darling nije si mogao oprostiti što je one noći kada su djeca nestala vezao Nanu u dvorištu pa je u znak kajanja svaki dan provodio u psećoj kućici. Ova noć je bila drugačija jer su, dok je gospodin Darling ležao u kućici, a njegova žena svirala uspavanku na klaviru, u dječju sobu ušli Petar Pan i Zvončica. Petar je požurio prije djece kako bi zatvorio prozor sobe. Naime, htio je da djeca, odnosno Wendy pomisli kako su je njeni roditelji zaboravili i da se vrati s njim u Nigdjezemsku. Ipak, dok je prolazio začuo je sviranje gospođe Darling i osjetio grižnju savjesti jer je osjetio koliko majka tuguje za svojom djecom pa se predomislio i otvorio prozor. Nedugo nakon toga, djeca su sletjela na prozor u svoju sobu i vidjela pseću kućicu na podu. Odmah su se obradovali što će vidjeti Nanu, no unutra je ležao njihov otac. Nisu ga htjeli buditi i zabrinuli su se što ih majka nije dočekala, ali u taj tren su čuli sviranje klavira. Dogovorili su se da će leći u krevet i kada njihova majka

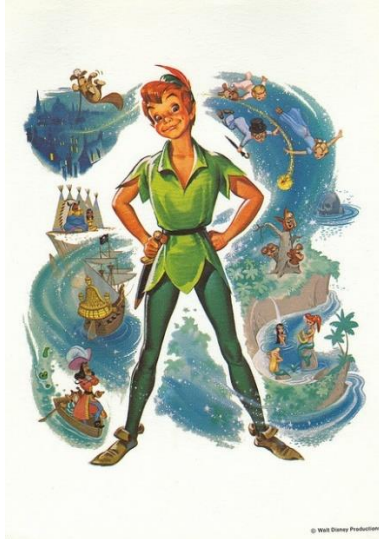
dođe vidjeti jesu li se vratili i shvati da su tamo, iskočiti iz kreveta. Tako je i bilo, samo je gospođa Darling mislila da opet sanja. Djeci je to bilo čudno i pomalo su se rastužili te su zazvali majku, koja nije mogla očima vjerovati što vidi i odmah je probudila muža. Svi su si poletjeli u zagrljaj, čak i Nana koja je nanjušila njihov povratak. Kada su se izgrlili, Wendy je ocu i majci predstavila šestoricu Izgubljenih dječaka kojima je obećala kako će ih njeni roditelji udomiti. Premda se gospodin Darling malo nećkao, oboje su radosno prihvatili sve dječake i smjestili ih u dnevnu sobu. Petar je htio pozdraviti Wendy po posljednji put pa je pokucao na prozor sobe. Wendy mu je otvorila i pokušala ga nagovoriti da ostane jer i za njega ima mjesta, no Petar Pan je bio odlučan u svojoj namjeri da nikada ne želi odrasti. Obećao joj je da će svake godine za vrijeme proljetnog čišćenja doći po nju i odvesti je u Nigdjezemsku.

Svi dječaci krenuli su u školu, polako se naviknuli na novi život i nažalost zaboravili letjeti. Za godinu dana Petar Pan se po dogovoru vratio u vrijeme proljetnog čišćenja i odveo Wendy u Nigdjezemsku. Wendy se radovala uzbudljivim pričama o novim i starim avanturama, no ubrzo se razočarala kad je shvatila da je Petar zaboravio na Kapetana Kuku i Zvončicu i kako je njemu cijela godina prošla kao jedan dan, a ona kao da je beskrajno čekala. Sljedeće godine Petar se nije vratio jer je zaboravio pa je došao sljedeće i tada ga je Wendy vidjela posljednji put. Još neko vrijeme trudila se ostati dijete i ne odrasti, ali godine su prolazile i kad je sljedeći put Petar Pan došao, Wendy je bila udana, a svi Izgubljeni dječaci oženjeni. Ubrzo je Wendy dobila djevojčicu Jane kojoj je stalno pričala priče o Petru Panu. Tako i jedne proljetne srijede dok ju je stavljala na počinak. Ubrzo nakon što je Jane zaspala, Wendy je krenula šivati u naslonjaču sobe, a kroz prozor je, kao i one noći, uletio Petar Pan. Htio ju je povesti sa sobom na proljetno čišćenje, no Wendy mu je objasnila kako je puno godina prošlo i da je odrasla, udana i da ima dijete. Petar Pan je krenuo plakati i Wendy je izjurila iz sobe. Jane se je probudila i upoznala s Petrom, koji joj je rekao da je došao po svoju majku te je Jane zaključila kako Petru stvarno treba majka i odlučila je poći s njim. Kasnije je Jane rodila djevojčicu Margaret koja je također odlazila u Nigdjezemsku s Petrom i bila mu majka. (Barrie, 1995.)

Slijedi vanjska i unutarnja karakterizacija likova u romanu te njihovi međusobni odnosi.

3. PETER PAN

Slika 3: Petar Pan

Petar Pan je izmišljeni lik mladog, neustrašivog dječaka slobodnog duha koji može letjeti i nikada ne odrasta. Vođa je grupe Izgubljeni dječaci u Nigdjezemačkoj prepunoj vili, pirata i sirena. Nigdjezemska, ili Snokraj, kako je u nekim knjigama nazvana, je otočić koji se nalazi „druga desno i ravno do jutra“ te se nalazi kraj zvijezda Mliječne staze. Postao je simbol mladenačke nevinosti i bijega od stvarnosti. Autor nikad nije u detalje opisao Petra Pana jer je htio ostaviti prostora čitateljskoj mašti kako bi oni sami interpretirali i zamislili glavni lik, samo je rekao da ima prekrasan osmijeh i još uvijek mliječne zube te da svira flautu i frule. U predstavi ga je glumila mlada žena Nina Bouciault te je kostimografija bila sastavljena od listova, u Disneyevom crtanom filmu prikazali su ga kao crvenokosog dječaka u zelenoj odori i šeširom s jednim perom, dok je u zadnjem filmu Petra Pana odglumio Robin Williams.

Autor je njegovo ime stvorio prema Peteru Llewelynu Daviesu, jednom od dječaka koji su ga inspirirali za vrijeme njegovog boravka u Londonu. Drugi dio imena Pan preuzeo je iz Grčke mitologije. Pan je kulturno biće koje svira frule nimfama i djelomično je čovjek, a djelomično koza. On je bog pastira i šuma te zaštitnik prirode, a stihovi koji ga opisuju nalaze se u *Homerskim himnama* nepoznatog autora.

James Barrie stvorio je Petra Pana po svom bratu Davidu koji je poginuo na klizanju dok su bili djeca. Njegova je majka zbog preživljene traume mislila kako njen dječak

još uvijek postoji i kako nikada neće odrasti. Petar Pan predstavlja bezbrižnog dječaka koji simbolizira nesebičnost i nevinost. Iako je pomalo umišljen, ponaša se nonšalantno i zbog toga dovodi sebe u opasnost te vrlo je hrabar i spreman svima pomoći. Spreman je na avanture i opasne situacije te ne brine o tome kako će one završiti, no mora ih izbrisati iz pamćenja kako bi zaboravio što je naučio o svijetu oko sebe i tako ne bi izgubio nevinost djeteta. Petar Pan ima sposobnost letenja jer ga pokreće mašta i čisto srce djeteta. Autor tu sposobnost predstavlja kao kombinaciju vilinskog praha i lijepih misli. On utječe na sve u Nigdjezemačkoj te je vođa Izgubljenih dječaka, a oni se zajedno bore protiv Kapetana Kuke. Još jedna njegova sposobnost je da je on izvrstan mačevalac ima dobro izražen vid i sluh, odličan je u pantomimi i imitiranju glasova. Petar može samo zamisliti nešto i to će se ostvariti, a također vrlo dobro osjeti kada mu se opasnost približava. Njegova mana je to što ne može uzvratiti ljubav, nije empatičan i ne može razumjeti tuđe osjećaje, a kad je suočen s velikom opasnošću uvijek kaže „Umrijeti, to će biti strašno velika avantura“ te je i to posljednja rečenica u originalnoj verziji priče što ukazuje da je on spreman na smrt i njezinu avanturu.⁷

3.1. Petar Pan i odnosi s drugim likovima

Kako je opisano u knjigama *Petar Pan in Kensington Gardens* i *Petar and Wendy*, Petar je pobjegao od kuće i roditelja kad je bio malo dijete. Kada se vratio kući, naišao je na zatvoren prozor i vidio njegove roditelje s novim djetetom i povjerovao da ga njegovi roditelji više ne žele te je stoga odlučio da ode i da se nikada ne vrati. U Kensington Gardens, Petar je upoznao izgubljenu djevojčicu Maimie Mannering i njih dvoje su se odmah prijateljiili. Petar ju je zaručio, no morala se vratiti kući jer ju čekala njena majka. No, Maimie je nastavila misliti na Petra posvećujući mu poklon i pisma. Petar je u sjećanje na Maimie jahao zamišljenu kozu koju mu je ona kreirala, te se ona smatra prethodnikom lika Wendy Darling. (Rose, 1984.)

⁷ Petar Pan – dječak koji je odnio odrasti pribavljeno 14.05.2019. sa <https://citajknjigu.com/petar-pan-djecak-koji-je-odbio-odrasti/>

3.1.1. Wendy Darling

Wendy Moira Angela Darling je jedan od glavnih i najrazvijenijih likova u pričama o Petru Panu. Njene godine nisu točno navedene, no misli se kako ona ima otprilike 12 godina ili je nešto mlađa. Kći je bankara Georgea Darlinga i njegove žene Mary, čuva ju i pas Nana te ima dvojicu braće, Johna i Michaela. Ona uživa u maštanju, slušanju i pričanju priča kao i djetinjstvu. Pomalo se boji svega što odrastanje nosi jer, iako voli svoga oca, ne može ga shvatiti zbog agresivnih ispada bijesa kojih se plaši i to je jedan od razloga zašto je otišla u Nigdjezemsku. Otkrila je da joj je to iskustvo pokazalo i odraslu stranu jer se brinula za Izgubljene dječake kao njihova majka i obavljala razne kućanske poslove za njih, a čak je kasnije shvatila da odrastanje ne nosi nužno ništa loše.

Njen fizički izgled nije detaljno opisan u knjizi, već samo znamo da je vrlo lijepa djevojčica s plavo – smeđom kosom, a u Disneyevom filmu je prikazana kao djevojčica svjetlo smeđe kose s plavom maramom i u plavoj haljini. Iako njen vanjski izgled nije razrađen, ona ima vrlo kompleksne i razvijene odnose sa svakim likom u knjizi. Wendy vrlo voli svoje roditelje i iako s ocem nije u najboljim odnosima, kada se vrati iz Nigdjezemske bolje ga razumije, kao i on nju. Sa svojom braćom je također vrlo povezana te se brine za njih tijekom cijelog putovanja u Nigdjezemsku, vrlo je zaštitnički nastrojena prema njima, a čak pri kraju ih mora uvjeravati da ona nije njihova majka. Brinula se je i za Izgubljene dječake kojima je trebala majčinska ljubav te ih je svake noći stavljala u krevet, kuhala im ručak i šivala odjeću.

No, poseban odnos ima svakako s Petrom Panom. Wendy Darling je otpočetak imala romantične osjećaje za Petra, no ona nikad nije mogla biti s njim zbog njegove nezrelosti za ljubav. S druge strane u filmu iz 2003. godine, osjećaji su obostrani što pokazuje da Kapetan Kuka može Petru oduzeti sposobnost letenja samo ako Petar pomisli kako Wendy odlazi, ostavlja ga ili ga zamjenjuje s drugim muškarcem, no Wendy je dala Petru skriveni poljubac kao znak iskrene ljubavi koja mu vraća želju za životom. U Disneyevom filmu iz 1953. godine, *Return to Neverland*, Petar i Wendy su se nakon mnogo godina i dalje imali osjećaje jedan za drugoga. U originalnom romanu Petar se kasnije sprijatelji s Wendynom kćeri Jane, a kasnije i s njenom kćeri Margaret te se taj uzorak nastavlja zauvijek. S vremena na vrijeme Petar posjećuje

stvarni svijet i sprijateljuje se s djecom, no jedino je Wendy bila djevojka koja mu je privukla pozornost.

Njezina braća John i Michael su također putovali u Nigdjezemsku s njima. John, stariji brat, je bio poprilično zreo za svoje godine, veoma hrabar i pametan te je bio opčinjen piratima. Kada Petra nije bilo, John je uvijek bio zadužen za orijentaciju i vođenje Izgubljenih dječaka. Michael je mlad dječak čiji je najveći uzor Petar Pan te vjeruje da je on stvarna osoba.⁸

Slika 4: Wendy, John & Michael

Na putovanju u Nigdjezemsku upoznali su ostale stanovnike kao što su Zvončica, Tigrasti Ljiljan, Krokodil i Izgubljeni dječaci, no i njihove neprijatelje Kapetana Kuku i Mr. Smeeja.

3.1.2. Zvončica

Vile su jedne od najvažnijih stanovnika Nigdjezemske, budući da su one saveznice Izgubljenih dječaka, koji im pomažu u borbi protiv pirata. Njihova je glavna svrha stvaranje vilinskog praha, koji pomaže djeci da lete te sakupljanje izgubljene djece po svijetu i njihovo dovođenje u Nigdjezemsku. Zvončica je izmišljeni lik iz romana o Petru Panu te je neizostavan lik u svim serijalima, a njezin je lik osvojio veliku popularnost nakon Disneyevog prikaza Petra Pana 1953. godine kada i zasebno postaje franšiza. James M. Barrie ju je opisao kao posebnu vilu kojoj se dok priča čuju zvukovi zvona, no mogli su je razumjeti samo ako znaju pričati vilinskim jezikom. Ponekad je zlovoljna, namrštena i osvetoljubiva što se vidi na početku priče kada se Petar Pan upoznao s Wendy. Odmah je bila vrlo ljubomorna na njihovu povezanost te nije htjela

⁸ Petar Pan – dječak koji je odnio odrasti pribavljeno 14.05.2019. sa <https://citajknjigu.com/peter-pan-djecak-koji-je-odbio-odrasti/>

biti Wendyna vila (ženske vile mogu biti vile samo djevojčicama, a ne i dječacima), a kada su doletjeli do Nigdjezemske naredila je Izgubljenim dječacima da ju ubiju jer ju je smatrala prijetnjom. Iako se pokazala vrlo oholom, prema Petru je vrlo ljubazna i beskrajno odana te čak radi njega skoro umire popivši otrov koji je Kapetan Kuka pripremio. Ekstremi u njezinom ponašanju su objašnjeni u knjizi činjenicom da ju njena veličina sprječava da ima više od jednog osjećaja u isto vrijeme. Posebno je zanimljivo što pisac kaže da su vile nastale kada se prvo dijete rodilo i nasmijalo, a njen se osmijeh razbio u tisuće komadića od kojih su one nastale. Kada dijete prestane vjerovati u vile, jedna vila umre, čime su podložne istrebljenju, no ako netko poviče „vjerujem u vile“ ona može i oživjeti. (Barrie, 1995.)

U romanu je opisana kao malo brzo svjetlo koje se neprestano brzo pomiče, a u izvornoj predstavi prikazivali su je zrakama svjetla koje se odbijalo u malo ogledalo koji je imao oko sebe krug svjetla iz snažne svjetiljke te je njen glas bio ovratnik zvona i još dva mala posebna zvona koja je Barrie donio iz Švicarske. Iako neki misle da joj je ime vezano uz njeno glasanje, korijen njenog imena je „tinker – kotlokrpa“, što se odnosi na to da je ona kućna vila koja popravlja lonce i kotlove.

U Disneyevom filmu *Petar Pan* iz 1953. godine Zvončica je mala vila plave kose obučena u zelenu haljinu. Postoji i mit da je originalna animirana verzija Zvončice nastala po uzoru na Marilyn Monroe. Međutim, animator Marc Davids govori kako je kao referenca bila glumica Margaret Kelly. Ilustrirao ju je kao mladu lijepu plavokosu vilu plavih očiju, obučenu u zelenu haljinu te koju prate male količine vilinske prašine kada se kreće, a Zvončica je postala jedan od glavnih simbola Walta Disneyja i njegove magije.⁹

⁹ Petar Pan – dječak koji je odnio odrasti pribavljeno 14.05.2019. sa <https://citajknjigu.com/peter-pan-djecak-koji-je-odbio-odrasti/>

Slika 5: Zvončica

3.1.3. Izgubljeni dječaci

Izgubljeni dječaci su također pozitivni likovi iz knjige o Petru Panu. Kako je objašnjeno, oni su dječaci koji su kao mala djeca ispali iz kolica dok dadilje nisu gledale i budući da nisu preuzeti za sedam dana, odvedeni su u Nigdjezemsku gdje su živjeli pod okriljem Petra Pana kao vođe družine. Zanimljivo je što nema izgubljenih djevojčica: Petar kaže da su djevojčice prepametne da padnu iz kolica. Bilo ih je šest u skupini te su živjeli u podzemnim kućama u koje bi se spustili pomoću šupljina u drvetu. Nedostajala im je majčinska figura pa im je Wendy bila zamjenska majka, a to im se toliko svidjelo da su odlučili otići u London i odrasti.

- Krezubica (Tootsie) – najstariji od šestorice, nije veoma odvažan te se sve bitne avanture događaju dok njega nema stoga ga smatraju najnesretnijim članom družine. Bio je najumiljatiji i najuljudniji među dječacima. On je pucao u Wendy kada im je to naredila Zvončica zbog čega se veoma pokajao i zamolio Petra da ga ubije, no kako je Wendy preživjela i on je pošteđen. Bio je na Wendynoj strani kad se htjela vratiti u London i kada je odrastao postao je sudac.
- Mrva (Nibs) – opisan je kao vrlo veseo i dobroćudan dječak koji izrađuje svirale od grančica i uživa zaneseno plešući uz svoje melodije. Vjerojatno je najhrabriji od svih dječaka, a kada je odrastao, počeo je raditi u uredu.

- Malac (Slightly) – on je najumišljeniji od ostalih. Misli da se jedini sjeća vremena prije nego što je postao „izgubljen“. Oženio se damom iz visokog društva i postao lord.
- Čupavko (Curly) – bio je najnestašniji u grupi Izgubljenih dječaka te se uvijek prijavio ako se tražio krivac za što, bez obzira učinio li to on ili ne.
- Blizanci (The Twins) –Petar Pan ne zna tko je tko, a kako nitko Izgubljenih dječaka ne smije znati nešto što Petra ne zna, niti ga nisu pitali da im odgovori.¹⁰

Slika 6: Izgubljeni dječaci

3.1.4. Kapetan Kuka

Kapetan James Kuka je jedan od glavnih neprijatelja Petru Panu i uvijek ga pokušava nadmudriti. On je glavni vođa pirata i kapetan broda *Veseli Roger (Jolly Roger)*¹¹. Ime je dobio po željeznoj kuki koja mu je zamijenila njegovu desnu ruku kada mu ju je Petar Pan odrezao i bacio Krokodilu. Od tada, Krokodil ga stalno prati pokušavajući ga pojesti, no ne uspijeva mu jer je također progutao i sat koji kuca i tako ga razotkriva kada je u blizini. Osim straha od Krokodila, Kuka se boji i svoje krvi jer navodno ima neprirodnu boju i vrlo je gusta. Njegovo pravo prezime se nigdje ne spominje te ukoliko bi se otkrilo, on bi zapalio cijelu zemlju. Smatra se da je pohađao Eton College čiji je moto bio „good form“ jer je bio opsjednut kulturnim ponašanjem, a zadnje riječi su Kapetanu Kuki bile „bad form – nedolično ponašanje“ prije nego ga je Petar Pan

¹⁰ Petar Pan – dječak koji je odnio odrasti pribavljeno 14.05.2019. sa <https://citajknjigu.com/peter-pan-djecak-koji-je-odbio-odrasti/>

¹¹ Jolly Roger (eng. Veseli Roger) je naziv za tradicionalnu zastavu europskih i američkih pirata tijekom 18. stoljeća. Danas se Jolly Roger prikazuje općenito kao crna zastava s bijelom lubanjom i prekriženim kostima.

gurnuo u ralje krokodila. U knjizi je opisan kao zgodan muškarac, mrtvački blijed s plavim očima i dugačkim crnim kovrčama, uvijek se držao sa stilom, odvažno i otmjeno. Bio je neustrašiv i bojali su ga se svi pa čak i Brodski kuhar, a čak kad je i psovao zvučao je vrlo načitano s dobrom dikcijom. U ustima je imao vlastiti izum – cigarnik s kojim je mogao pušiti dvije cigarete od jednom. U Disneyjevom filmu su ga prikazali kao smotanog i smiješnog kukavicu kako ne bi prestrašili djecu.¹²

Slika 7: Kapetan Kuka

3.2. Nigdjezemska

Nigdjezemska je otočić daleko od Engleske čija je lokacija nepoznata, a do nje se može doći samo leteći – druga desno i ravno do jutra. Nalazi se u blizini Mliječne staze no ne zna se je li na nebu ili u svemiru. To je mjesto iz dječje mašte gdje ne vrijede pravila i u kojoj se djeca mogu igrati sve što požele i mogu im se ispuniti sve fantazije i prepuna je radosti, no postoje i dijelovi koji ukazuju na strah poput Kapetana Kuke. Svako dijete ima vlastitu Nigdjezemsku u kojoj doživljavaju svoje avanture i snove.¹³

¹² Neverpedia, pribavljeno 25.04.2019. sa http://neverpedia.com/pan/Main_Page

¹³ Petar Pan – dječak koji je odnio odrasti pribavljeno 14.05.2019. sa <https://citajknjigu.com/peter-pan-djecak-koji-je-odbio-odrasti/>

3.2.1. Petar Pan i Nigdjezemska

Petar Pan je glavni protagonist i nalaznik Nigdjezemske te se u njegovoj mašti Nigdjezemska prikazuje mnogo mračnijom nego u Wendynoj mašti, a to se primjećuje jer je Petrova mašta prepuna borbi i mačevanja s Kapetanom Kukom. Prva scena u Nigdjezemaškoj prikazuje Petrov povratak i njegovu želju da probude Kapetana Kuku i onda ga ubiju. Stoga možemo zaključiti kako su Petrova razmišljanja usmjeravaju likove u opasne aktivnosti i avanture. Također, Petar Pan na neki način kontrolira ovaj otok te se s njegovom odsutnošću vide velike promjene: otok je miran i mračan, vile si uzimaju jedan sat duže ujutro, zvijeri paze na svoje mlade, Indijanci obilno jedu i strahuju, no kad se Petar pojavi odmah sve oživi, probudi se i dođe sunce. U odlomku u kojem Petar govori Wendy o svojoj majci otkrivamo kako Petar ima svoj dom te da se nije rodio u Nigdjezemaškoj, no taj otočić mu je utočište u kojem se osjeća sigurno nakon što je napustio obitelj, tj. pobjegao od realnosti u svoj izmišljeni svijet. No, Petar Pan ponekad odlazi iz Nigdjezemske i vraća se u London gdje, kako je opisano u knjizi, uzima dječake koje su ispali iz kolica te ih dovodi u Nigdjezemašku kao njegovu družinu – Izgubljene dječake. Međutim, Wendy, Johna i Michaela je, sudeći po priči, nagovorio da pođu s njim. Wendy je imala želju da postane majka, stoga joj je Petar spomenuo kako bi mogla biti majka Izgubljenim dječacima i brinuti se za njih.

Petar Pan je osnivač Nigdjezemske, a Izgubljeni dječaci su njezini prvi doseljenici. To je grupa od šestorice dječaka koje vodi Petar te svi zajedno žive u tunelu ispod zemlje u koje ulaze kroz šupljinu u stablima. Na početku, jedan od dječaka po naredbi Zvončice pogodi Wendy strijelom te se ona sruši na tlo. Kada su shvatili da je to djevojčica i da je preživjela zahvaljujući Petrovom poklonu, odmah su joj krenuli graditi kuću koja je bila nalik tradicionalnoj engleskoj kući njihovog djetinjstva. Tu se pokazuje kontradiktornost između njihove ideologije obiteljskog doma iz prošlosti te trenutnog identiteta „izgubljenih dječaka“ koji žive u svijetu mašte i dječaćkih snova. (Koop, 2016.)

3.2.2. Indijanci u Nigdjezemaškoj

Indijanci su starosjedioci Nigdjezemske, vrlo dobro poznaju svaki kut Nigdjezemske i pouzdani su, što je vidljivo po tome da su vodili Wendy kroz šumu kada se odlučila vratiti kući. Barriejev opis Indijanaca je vrlo vizualan i stereotipan kao što možemo

vidjeti u starim filmovima pa ga mnogi optužuju za rasizam. No, kritičari iz njegovog doba su se oslonili na dječju percepciju. U New York Timesu, Laskow citira: „Barrie ne predstavlja pirata ili Indijanca iz odrasle fikcije, nego kreacije koje vidi oko djeteta.“(Laskow, 2014.) Indijancima, kao i Petru Panu i njegovoj družini su glavni neprijatelji pirati, no katkad se i oni međusobno bore. Te bitke su opisane s manje nasilja te s dozom razigranosti i na jednoj i drugoj strani, a ponekad bi Petar Pan zamijenio strane, što dokazuje da ne postoji ozbiljan sukob između Izgubljenih dječaka i Indijanca i da se ne bore zbog mržnje ili nepoštivanja, već natjecanja. Naime, Petar Pan je jednom prilikom spasio Tigricu Lilly, princezu Indijanaca koju je jednom prilikom ulovio Kapetan Kuka, stoga su mu oni zahvalni i sve bi učinili za njega. (Koop, 2016.)

3.2.3. Pirati u Nigdjezskoj

Pirati su skupina odraslih muškaraca koji pljačkaju na moru i kopnu te se razlikuju od gusara jer nisu bili u službi države, već su u cilju imali vlastite interese. Iako se znalo podrijetlo svakog pirata, ne zna se kako su došli u Nigdjezsku. Njihov vođa je Kapetan James Kuka, a njegovi razlozi za boravak u Nigdjezskoj su nejasni te su dani samo mali detalji o njegovoj prošlosti. Također, njegovo pravo prezime nikad nije otkriveno, a ukoliko bi se saznalo, cijeli otok bi se zapalio, a smatra se kako to sugerira da Kapetan Kuka može biti bilo tko; svaka zla osoba u mašti djeteta i ono što probuđuje strah. On je glavni neprijatelj Petra Pana te prikazuje sve što Petar Pan mrzi u odrasloj osobi. Njegova je zrelost prikazana ponajviše elokventnošću i vještim govorom. Kapetan Kuka živi u svijetu punom pravila i manira koje svi trebaju poštovati, a posebno se osvrće na dobro i loše ponašanje. To se vidi jer su mu posljednje riječi „loše ponašanje“ kada ga je Petar gurnuo u ralje krokodila, a njegova stroga pravila za ispravno ponašanje se veoma kose sa svime što Petar Pan predstavlja i želi. Okrutnost pirata je prikazana teškim scenama borbe i ubijanja, a zlobnost je naglašena i scenom kada su ostavili Tigricu Lilly na stijeni da umre jer su znali da se to najviše krši s njenom kulturom. (Koop, 2016.)

Prema uzoru iz knjige, poznati pokojni pop pjevač Michael Jackson otvorio je Neverland u Santa Barbari, Kalifornija 1988. godine. To je zabavni park i njegov je dom bio prepun zabavnih adrenalinskih vožnji poput vlaka smrti, brzih vožnji,

arkadnih igara i skupih kiparskih umjetnina. Tu se mogao vidjeti i veliki piratski brod, zooološki vrt i željeznički kolodvor s tri željezničke pruge i parnom lokomotivom.

Slika 8: Ranch Neverland

Slika 9: Katherine station, ranch Neverland

2003. godine počelo je suđenje Michaelu Jacksonu (*People v. Jackson*), a u optužnici je stajalo da je kralj popa Michael Jackson seksualno iskorištavao maloljetnika, što je utjecalo i na pad vrijednosti posjeda.¹⁴ M. Jackson više nije htio živjeti na tom posjedu stoga se odselio. Mnogi misle da je Michael zbog velike slave morao brzo odrasti te da se zbog toga u svojim zrelim godinama htio vratiti u djetinjstvo i proživjeti ono što nikada nije mogao.

¹⁴ Michael Jackson`s Neverland Ranch Devalued in Real Estate Market, Pribavljeno: 11.6.2019. sa <https://www.rollingstone.com/music/music-news/michael-jacksons-neverland-ranch-devalued-in-real-estate-market-110295/>

Već 2009. godine ranč Neverland se počeo redizajnirati te su vožnje i zoološki vrt zamijenjeni botaničkim vrtom i dekoracijama lika Petra Pana, omiljenog izmišljenog heroja Michaela Jacksona, a 2015. godine je preimenovan u Sycamore Valley ranch i sljedeće godine prodan za 100 milijuna dolara.¹⁵

Likovi iz knjige *Petar Pan* zbog svoje originalnosti i jedinstvenosti te Nigdjezemska zbog zemlje snova, mašte i mogućnosti su doživjeli veliki uspjeh i slavu koji su rezultirali time da mnogi autori iz raznih područja umjetnosti kreiraju svoju viziju istih te im je knjiga poslužila kao velika inspiracija za razna djela svakojake tematike.

¹⁵ Former Neverland ranch for sale at \$100 million, pribavljeno:11.6.2019. sa: <https://www.latimes.com/business/realstate/hot-property/la-fi-hotprop-20150531-story.html>

4. PETAR PAN I OSTALE UMJETNOSTI

Knjiga *Petar Pan*, autora James M. Barrieja dostigla je veliku popularnost te je svojom pričom o vječnosti djetinjstva osvojila mnoge diljem svijeta. Prva knjiga, napisana 1904. godine – *Petar Pan, Or The Boy Who Wouldn't Grow Up* smatra se originalnom pričom oko koje su se gradile mnoge druge interpretacije, prethodnice, nastavci i spin – off-ovi¹⁶ u različitim medijskim oblicima poput knjiga, serija, stripova i filmova.

4.1. Knjige, stripovi i mange

Osim gore navedene prve knjige James M. Barrie napisao je i knjige: *Peter Pan in Kensington Gardens* (1906.), *When Wendy Grew Up* (1908.) i *Petar and Wendy* (1911), koje su sve također bile i kazališne predstave. Autorov rad, odnosno temu knjige mnogi autori su preradili ili uzeli kao inspiraciju za svoja djela kao primjerice: (Harley Darton, 1974.)

- *The Petar Pan Picture Book* – dječja slikovnica koju je napisao Daniel O'Connor, a ilustrirala Alice B. Woodward 1907. godine.
- *Petar Pan and the Only Children* – autora Gilberta Adaira iz 1987. godine koja govori o Petru Panu i Izgubljenim dječacima, kao družini koja žive ispod mora i prihvaćaju samo djecu koja su iskočila iz brodova, a pridružuje im se desetogodišnja Marissa Porter.
- *Neverland* – knjiga iz 1989. godine koju je napisao Toby Forward u kojoj su svi likovi oživljeni kroz kompjutorsku igricu.
- *After the Rain: A New Adventure for Peter Pan* – spin- off koji je napisao J. E. Somma 1999. godine. Govori o Petru Panu koji živi u modernom vremenu odbačen od svijeta u kojem je odrastao, spašen od troje djece koji ga uče kako i odrastanje sa sobom nosi ljepotu življenja.

¹⁶ Spin-off – američki je izraz koji se koristi u radio programu, televiziji, videoigrama, filmovima ili bilo kojoj drugoj vrsti djela za djelo koje se detaljnije fokusira na neki dio originalnog djela (npr. razradnja lika, događaja, teme i dr).

- *Wendy*, autorice Karen Wallace iz 2003. godine, koja predstavlja jednu tragičniju priču o okrutnosti, nasilju u kojoj Wendy živi sa zlom dadiljom i ocem kriminalcem.
- *The Lost Girls* – novela koja govori o svim ženskim generacijama Wendy Darling do 21. stoljeća koje posjećuje Petar Pan i odvodi u Nigdjezemsku. Napisala ju je Laurie Fox 2004. godine.
- *Tigerheart* – novela autora Petera Davida iz 2008. godine koja prepričava avanture o Petru Panu iz perspektive drugog lika.
- *The Child Thief* – ilustriran roman iz 2009. godine autora Gerald Broma u kojoj Petar Pan koristi djecu za prisilan rad kako bi ostvario svoje ciljeve
- *Another Pan* – priča o 18-godišnjem Petru Panu koji traži magičnu prašinu od koje neće nikada odrasti, iz 2010. godine od Daniela i Dine Nayeri.
- *Tiger Lily* – napisala ju je Jody Lynn Anderson 2012. godine, a govori o životu Tiger Lily ispričanom od strane Zvončice
- *Hook's Revenge* – od Heidi Schulz iz 2014. godine koja govori o dvanaestogodišnjoj kćeri Kapetana Kuke koja se vraća kako bi se osvetila za smrt svoga oca.
- *Peter Darling* – autora Austina Chanta iz 2017. godine koja opisuju Petar Panov povratak u Nigdjezemsku kada je već odrastao čovjek.

Postoji i nekoliko biografija o James M. Barriejevom radu i motivima za pisanje ove vrlo popularne priče kao što je knjiga koju je napisao Andrew Birkin, *J.M. Barrie and The Lost Boys*. Dr. Dan Kiley je u svojoj knjizi iz 1983. godine, *The Peter Pan Syndrome: Man Who Has Never Grown Up*, opisao i popularizirao sindrom „Petar Pan“ koji govori o želji za vječnim djetinjstvom.

- Hammerton, J. A. (1929). *Barrie: the Story of a Genius*. New York: Dodd, Mead & Company.
- Darlington, W. A. (1938). *J. M. Barrie*. London and Glasgow: Blackie & Son.
- Chalmers, Patrick (1938). *The Barrie Inspiration*. Peter Davies
- Mackail, Denis (1941). *Barrie: The Story of J. M. B.* New York: C. Scribner's Sons.
- Dunbar, Janet (1970). *J. M. Barrie: The Man Behind the Image*. London: Collins.

- Birkin, Andrew (2003). *J. M. Barrie and the Lost Boys: The Real Story Behind Peter Pan*. Yale University Press
- Chaney, Lisa (2006). *Hide-and-Seek with Angels: A Life of J. M. Barrie*. Arrow
- Dudgeon, Piers (2009). *Captivated: J. M. Barrie, the du Mauriers & the Dark Side of Neverland*. Vintage Books.
- Telfer, Kevin (2010). *Peter Pan's First XI: The Extraordinary Story of J. M. Barrie's Cricket Team*. Sceptre
- Ridley, Rosalind (2016). *Peter Pan and the Mind of J. M. Barrie: An Exploration of Cognition and Consciousness*. Cambridge Scholars Publishing.
- Dudgeon, Piers (2016). *J. M. Barrie and the Boy Who Inspired Him*. Thomas Dunne Books

Osim knjiga, postoji mnogo verzija stripova i mangi¹⁷ koji opisuju život Petra Pana ot na drugačiji način te uvode nove likove i događaje primjerenije čitačima stripova kao što su:¹⁸

- *Peter Pank* – strip za odrasle koji je napisao francuski karikaturist Francesc Capdevila „Max“. Petar je nasilnik i anarhist koji živi u Punklandu s bandom punkera – Izgubljeni dječaci, pirati su rokeri, Indijanci hipiji, a sirene prostitutke, a cijeli strip je prožet nasiljem, ovisnostima i požudom.
- Francuski karikaturist Regis Loisel je napisao strip *Peter Pan* koji je također prepun nasilja, a opisuje pozadinsku priču Petra Pana.
- *Peter Pan: Return to Never-Never Land*, pisca Ron Fortier and Gary Katoa (1991) koja govori kako je Petar Pan doveo dva Afroamerikanca iz 20. stoljeća u Never-Never Land.
- *The Lost* – napisali su ga Marc Andreyko, Galen Showman i Jay Geldhof 1997. godine. Petar Pan se nalazi u New Yorku-u i glavni je vampir u skupini vampira koji vodi.

¹⁷ Manga – je riječ koja se općenito koristi za japanske stripove.

¹⁸ Neverpedia, pribavljeno 25.04.2019. sa http://neverpedia.com/pan/Main_Page

- *Lost Boys* – manga iz 2004. godine koju je napisao Kaname Itsuki u kojoj je Petar Pan doveo mladog muškarca u Neverland da mu bude otac.
- *Lost Girls*, strip autora Alan Moorea i Melinde Geebie iz 2006. godine. Wendy Darling s Dorothy Gale iz *Čarobnjaka iz Oza* i Alise iz *Alise u zemlji čudesa* provodi vrijeme i razgovaraju o svojim seksualnim iskustvima.
- C.B. Cebulski, američki pisac za Marvel Comics¹⁹ je napisao seriju stripova *Marvel Fairy Tales* u kojoj su svi Marvel su likovi iz priče o Petru Panu. Petar Pan je Captain America, Wendy Scarlet Witch, The Wasp predstavlja Zvončicu, a Klaw je Kapetan Kuka.

4.2. Kazalište

- *The Peter Pan, or The Boy Who Wouldn't Grow Up* (1904). – originalna i prva predstava J.M. Barrieja koja, iako nije bila planirana biti odigrana u obliku pantomime, na kraju je tako ostvarena. Glavnog lika je glumila ženska osoba te su ostali glumci bili obučeni u kostime životinja i bila je prisutna fantazijska tema.
- *Petar Pan* (1924). – Broadwayska adaptacija originalne predstave
- *Petar Pan* (1950). – mjuzikl s dodatkom dramatičnih trenutaka u kojoj je Jean Arthur glumio Petra, a Boris Karloff Mr. Darlinga i Kapetana Kuku.
- *Peter Pan* (1954). – režirao ga je Jerome Robbins, a uglazbio Mark „Moose“ Charlap. U početku je bilo planirano da ima samo par spontanijih pjesama, ali na kraju je evoluiralo u kompletan broadwayski mjuzikl s još većim asortimanom pjesama. Ovaj mjuzikl se tri puta prikazivao na televiziji, što je rezultiralo nagradom Emmy, a glavna glumica Mary Martin osvojila je prestižnu nagradu Tony za najbolju glumicu.
- *Neverland* (1975). – mjuzikl koji je osmišljen prema knjizi, glazbi i tekstu Jim Steinmaria
- *Petar Pan* (1982). – nova verzija redatelja Johna Caird-a i Trevor Nunna predstavljena 10. prosinca 1982. godine.

¹⁹ Marvel Comics – američka serija stripova koju izdaje Marvel Entertainment, Inc.

- *Petar Pan: The British Musical* (1985). – adaptacija na knjigu , glazbu i tekst Pieras Chater Robinsona
- *Petar Pan: A Musical Adventure* (1996). – tekst Anthony Drewe-a i glazba George Stiles-a prvi puta izvedena u Kopenhagenu, Danska, a uživo emitirana preko radija za Novogodišnju noć 2001. godine.
- *Petar and Wendy* (1997). – lutkarska predstava koju je režirala Liza Lowrin, a uglazbio Johnny Cunningham.
- *The Terrible Tragedy of Peter Pan* (2002). – predstava autora Phillip C. Klapperich-a, člana The House Theatre of Chicago. Ova produkcija se osvrće na mračniju stranu priče kao što je disfunkcija u Petrovom odnosu s drugim likovima, strahu od odrastanja i njegovoj samoprocjeni situacija u kojima se nalazi
- *Peter Pan* (2004). – mjuzikl izveden s ciljem obilježavanja 100- te godišnjice originalne predstave. Ovo je jedina verzija Petra Pana koja je u potpunosti bila popraćena znakovnim jezikom za gluhoonijeme
- *Peter Pan* (2009). – ova predstava je originalno nazvana „Peter Pan in Kensington Gardens“ jer je tamo prvi put i održana. Bilo je izuzetno podržana tehnološkom opremom.
- *Petar Pan, the Boy who Hated Mothers* (2010). – predstava koju je napisao Andrew Birkin prema J.M. Barriejevim originalnim zapisima, pričama i scenariju, prvi put izvedena u veljači 2010. godine u Marseilleu.
- *Disney`s Peter Pan Jr* (2013). – mjuzikl za djecu napravljen po uzoru na Disneyev film *Petar Pan* u trajanju od jednog sata.
- *Wendy and Peter Pan* (2013). – predstava u kojoj je glavna glumica Wendy autorice Elle Hickson
- *Peter Pan Goes Wrong* (2013). – komedija autora Henry Lewis-a, Jonathan Sayer-a i Henry Shields-a u kojoj likovi i članovi fiktivno dramskog društva Cornley pokušavaju predstaviti svoju verziju Petra Pana
- *Fly* (2013). – prikazuje tamniju stranu djela *Petar Pan*, fokus je na ostavljanju djetinjstva i važnosti odrastanja. Autor je Jeffrey Seller, a tekstualni predložak napisao je Rajiv Joseph

- *Peter Pan Opera* (2014). – skladao ju je Richard Ayres, prvi puta je izvedena u Stuttgartu 2014. godine, a potom u Ujedinjenom kraljevstvu 2015. godine
- *Peter Pan* (2015). – predstava održana u Regent's Park Open Air Theatre u produkciji Timothy Sheadera i Liam Steel-a, a radnja je smještena za vrijeme Prvog svjetskog rata

4.3. Filmovi i serije

Mnoge američke i ostale filmske kuće izbacile su niz filmova i serija na temu Petra Pana te oživjele mistični svijet pun magije i dječje nevinosti i vizualizirale likove te time im dale potpunu karakterizaciju.²⁰

- *Peter Pan* iz 1924. godine koju objavljuje Paramount Pictures jedini je nijemi film o Petru Panu. Petra Pana je glumila glumica Betty Bronson, a Kapetana Kuku Ernest Torrence.
- Walt Disney je također izbacio prvi animirani film pod istim imenom *Petar Pan* 1953. godine. Disney je dao autorska prava tog filma 1939. godine dječjoj bolnici Great Ormond.
- *Hook* je nastavak filma o Petru Panu koji je režirao Steven Spielberg 1991. godine. To je avanturistička obiteljska komedija o odraslom Peteru Banningu koji je zaboravio svoje djetinjstvo te odlazi u Neverland spasiti svoje dvoje djece od Kapetana Kuke. Neki od poznatih glumaca su Robin Williams, Julia Roberts, Dustin Hoffman, Bob Hoskins i Maggie Smith
- *Return to Neverland* je Disneyev nastavak filma iz 1953. godine. Uz Petra Pana glavni lik je i Jane, Wendyna kći, a radnja se odvija za vrijeme Drugog svjetskog rata.
- *Peter Pan* iz 2003. godine, režiran od strane P.J. Hogana je prvi film koji ukazuje na romantične osjećaje i odnos Petra i Wendy.
- *Finding Neverland* – povijesna fantastična drama iz 2004. godine koju je režirao Marc Forster, a govori o pozadinskoj priči autora J.M. Barrieja i njegovoj platonskoj vezi s obitelji Llewelyn Davies.

²⁰ Neverpedia, pribavljeno 25.04.2019. sa http://neverpedia.com/pan/Main_Page

- *Pan* je zadnji objavljeni film o Petru Panu iz 2015.godine. Režirao ga je Joe Wright te je opisuje Petrovo djetinjstvo i njegov odnos s Kapetanom Kukom.

Uz filmove o Petru Panu postoji niz Disneyevih animiranih filmova u kojima je Zvončica glavna uloga poput: *Tinker Bell* (2008), *Tinker Bell and the Lost Treasure* (2009), *Tinker Bell and the Great Fairy Rescue* (2010), *Pixie Hollow Games* (TV special, 2011), *Secret of the Wings* (2012), *The Pirate Fairy* (2014) i *Tinker Bell and the Legend of the NeverBeast* (2015).

4.3.1. Finding Neverland (2004.)

Slika 10: Film Finding Neverland (2004.)

Finding Neverland je povijesno-fantastični dramski film iz 2004. godine kojeg je režirao Marc Forster i napisao David Magee. Film je baziran na predstavi *The Man Who Was Peter Pan* od Allana Kneea i govori o životu autora J.M.Barrieja i njegovom odnosu s obitelji Llewelyn Davies, koja ga je inspirirala za pisanje predstave o Petru Panu.

Na početku filma upoznajemo se s poslovnom karijerom J. M. Barrieja, kojeg glumi Johnny Depp. Naime, on piše predstave za jedno Londonsko kazalište, no nema veliki uspjeh te publika nije zadovoljna. On je vrlo nesiguran u sebe i nervozan, ali smatra kako može bolje samo mu treba inspiracija. Jednog dana u Kensingtonskim vrtovima dok je šetao svog psa Porthosa upoznaje četvoricu dječaka: Georgea, Jacka, Petera i Michaela i njihovu majku Sylviju Llewelyn Davies, udovicu čiji je muž umro prije par godina, koju glumi Kate Winslet. Odmah se snažno povežu te se počinju svaki dan nalaziti u parku i družiti. J. M. Barrie, ili kako ga djeca zovu Uncle Jim, se igra s njima pirata i Indijanaca, pokazuje im trikove i jednom prilikom je iskoristio riječ „Izgubljeni dječaci“ te kako im je on otac koji im naređuje što trebaju učiniti, ali to se nije svidjelo

Petru na kojeg je očeva smrt ostavila veliku traumu. Barriejeva žena ih je pozvala na večeru kako bi upoznala obitelj s kojom njen muž provodi svo slobodno vrijeme. Barrie se za stolom igra hranom, izvodi trikove žlicom i nasmijava djecu, što pokazuje koliko je bio nezreo i djetinjast, a to se posebno nije svidjelo njihovoj baki Emmi du Maurier. U filmu je prikazano i kako je Barrie dobio inspiraciju za Zvončicu. Naime, dok su se igrali jednog dana u parku i puštali zmaja, Barrie je objesio na zmaj zvono sa pseće ogrlice koje je vijoreći na vjetru sjajilo i zveckalo. Taj događaj je bio ključni trenutak zbog kojeg je on počeo pisati predstavu. Također jedna od inspiracija za scenu u dječjoj sobi je bila kada su djeca prije spavanja skakala po krevetima.

Uncle Jim se sve više družio s dječacima i sa svakim je stekao neku bliskost, čak i s Peterom, kojem je poklonio praznu bilježnicu pod nazivom „The boy of Castaway“. Petar je počeo pisati svoju predstavu koju je sa svojom braćom predstavio majci i Uncle Jimu. Taj dan, majka je počela kašljati i bolest je tada pokazala svoje prve simptome. Petar je posumnjao da će majka umrijeti kao što je i njegov otac. Tada je rekao Uncle Jimu kako ne vjeruje odraslima jer lažu i da ga to jako ljuti jer mu je otac lagao da će zajedno ići pecati, no nikad se nije vratio. Barrie pokušava porazgovarati sa Sylvijom kako bi ju natjerao da ode liječniku na daljnji pregled te joj je ispričao sve o njegovoj prošlosti, odnosu s majkom i smrti njegovog brata. Zbog te tragedije, oblačio se kao mlađi brat i to je bio prvi put da ga je njegova majka pogledala, pa je zbog toga često maštao da pobjegne u Nigdjezemsku gdje je obećao Sylviji da će ju jednoga dana i odvesti. Predstavio je predstavu vlasniku kazališta Charlesu Frohmanu koji je bio skeptičan, no Barrie je unatoč tome počeo pripremati predstavu pod nazivom „Petar Pan“ i glumci su počeli uvježbavati svoje uloge. Zbog njegove velike odsutnosti jer se bavio predstavom i provodio vrijeme sa Sylvijom i njezinim dječacima, njegova žena Mary postaje vrlo ljubomorna i ljuta te mu postavlja ultimatum koji on ne može ispuniti pa ga ona ostavlja i odlazi.

Došla je noć predstave, Barrie je vrlo nervozan i čeka dolazak obitelji Llewelyn Davies, no Sylviji nije dobro i ne može otići na predstavu. Iako Peter želi ostati uz nju, ona ga moli da ode pogledati predstavu. Barrie je rezervirao dvadeset pet sjedećih mjesta po dvorani za djecu iz obližnjeg sirotišta, što je zaprepastilo gospodu u kazalištu. No, to je zapravo bio jedan vrlo lukav potez jer su djeca unijela u kazalište

pozitivnu energiju i emocije svojim smijehom koji je potaknuo i odrasle da uživaju, prepuste se maštanju o Indijancima, piratima i vilama i vrate se u djetinjstvo. Zbog toga je predstava doživjela veliki uspjeh i pozitivne kritike iako on nije bio u prilici vidjeti ovacije publike jer je za vrijeme predstave išao posjetiti Sylviju. Kada se vratio, vidio je da je Mary, njegova bivša supruga ipak došla na premijeru, što ga je vrlo obradovalo. Poslije predstave svi su mu čestitali, a Peter je rekao kako je Petar Pan zapravo on, autor predstave koji nikada ne želi odrasti.

Priredio je predstavu za Sylviju u njevoj dnevnoj sobi, pozvao je glumce, glazbu i postavio sve rekvizite kako bi joj što više dočarao i vizualizirao magičnu priču. Na kraju predstave Peter Pan pokazuje na vrata što implicira da Sylvija ode u Nigdjezemsku. Njen vrt se pretvara u taj čarobni otok i ona odlazi. U posljednjoj sceni svi su na sprovodu, J. M. Barrie otkriva kako mu je Sylvija zajedno uz njezinu majku ostavila skrbništvo nad djecom i odlazi na istu klupu gdje su se prvi puta upoznali gdje je Peter pobjegao. Uncle Jim ga utješi i ovdje završava njihova avantura, koja prikazuje i stvarni život i inspiraciju ovoga pisca.

4.3.2. Peter Pan (2003).

Slika 11: film Petar Pan (2003.)

Petar Pan je fantastični, avanturistički film iz 2003. godine kojeg je producirao Universal Pictures, Columbia. To je prva filmska adaptacija bazirana na predstavi Petar Pan, or the Boy Who Wouldn't Grow Up koji je dobio veliku popularnost diljem svijeta.

Ovaj film vrlo detaljno prati sadržaj knjige s izmjenama u kronološkom slijedu radnje. Početak i završetak su potpuno isti, dok je središnji dio djelomično ili potpuno izmijenjen kako bi postigli napetost u filmu. Radnja započinje u kući Darling, odnosno u dječjoj sobi gdje se Wendy, John i Michael spremaju za počinak. Razlika između filma i knjige je u tome što u filmu ujna Millicent uvjerava gospodina i gospođu Darling da je vrijeme da Wendy postane odrasla žena. U školi ju profesor uhvati s crtežima Petra Pana te pošalje pismo njezinom ocu, koji za kaznu vezuje dadilju Nanu u dvorištu. Te noći Petar Pan dolazi, upoznaje se s djecom i zajedno odlete prema Nigdjezemačkoj. Zatim se radnja nastavlja isto kao u knjizi, no jedina razlika je u tome što Kapetan Kuka odmah zarobi Johna, Michaela i Tiger Lilly. Kada se Wendy probudi, s Petrom odlazi u lagunu sa sirenama da otkriju točnu lokaciju njezine braće. Petar i Kapetan Kuka se bore i u taj čas dolazi Krokodil, koji pomaže djeci da pobjegnu. Indijanci organiziraju slavlje na kojem Petar i Wendy plešu s vilama, a Kapetan Kuka ih špijunira sa Zvončicom koja je i dalje povrijeđena što ju je Petar Pan potjerao. Wendy upita Petra što on osjeća te je li spoznao osjećaj ljubavi. Petar joj odgovara kako ga to vrijeđa i da on nikada neće voljeti i odrasti, a ako ona želi, neka se vrati kući. Ona se uplakana vraća u kućicu koju su joj izgradili Izgubljeni dječaci. Kapetan Kuka ju odnese na brod, gdje joj predlaže da postane pirat na njihovom brodu i priča im priče na što Wendy pristaje. Za to vrijeme Petar Pan posjećuje Wendyn dom i roditelje. Njena majka i dalje bdije uz prozor i čeka da se njena djeca vrate, a Petar zbog ljubomore pokušava zatvoriti prozor. Dok se Wendy vraća u tajna skrovišta Izgubljenih dječaka, Kapetan Kuka ju prati kako bi kasnije čekao u zasjedi i sve ih zarobio. Na večeri Wendy shvati kako gubi sjećanje na svoje roditelje, kao i njezina braća, i zbog toga odluči vratiti se kući svojim roditeljima. Pozvala je i Izgubljene dječake i Petra Pana, no on je odbio jer ne želi ići u školu, na posao i odrasti. Kada izađu iz skrovišta, u zasjedi ih čekaju pirati i Kapetan Kuka te ih svih zarobe, a Petru u lijek uspe smrtonosan otrov za kojeg nema protuotrova – mješavinu ljubomore, zlobe i razočaranja. Zvončica ga je spasila time što se žrtvovala i popila lijek umjesto njega nakon čega je odmah ugasila svoje svjetlo i umrla. Petar Pan je plakao i govorio „Vjerujem u vile, vjerujem, vjerujem!“. To su čuli Wendy i njena braća, Izgubljeni dječaci, djeca diljem svijeta, pa čak i odrasli i pirati. Svi su zajedno u isti glas počeli to ponavljati, dok Zvončica nije oživjela. Kapetan Kuka je za to vrijeme shvatio kako

Petar Pan leti zbog sretnih misli i da mu je jedna od tih misli Wendy te odluči da ju baci s palube kako bi oduzeo Petru sposobnost letenja. No u taj čas dolazi Petar i spašava ih svih te započinje posljednja borba s Kapetanom Kukom koja završava time da on pada u ralje krokodila, a nad Nigdjezomskom opet zasja sunce. Petar Pan postaje kapetan broda i svi zajedno odlete u London kako bi se vratili kući. Djeca su se ušuljala u sobu i legla u krevete, a gospođa Darling isprva nije ni primijetila da su se njena djeca vratila jer je mnogo puta sanjala njihov povratak. Kada je shvatila, veselju nije bilo kraja. Posvojili su Izgubljene dječake, a Petar Pan je obećao Wendy da ju nikada neće zaboraviti i da će se jednom vratiti. Wendy nikada više nije vidjela Petra, no prepričavala je tu priču o neobičnom dječaku svojoj djeci i unucima kako ga se nikad ne bi zaboravilo.

4.3.3. Pan (2015.)

Slika 12: Film Pan (2015.)

Pan je obiteljski avanturistički film iz 2015. godine u režiji Joe Wrighta. Napisalo ga je Jason Fuchs prema romanu J. M. Barrieja, a producirao ga je Warner Bros. Nastavak je filma *Peter and Wendy* iz 1904. godine i fokusira se na alternativnu priču o Petru Panu i Kapetanu Kuki. Prikazuje moguću pozadinsku priču te prošlost i podrijetlo Petra Pana kao i njegov prvi dolazak u Nigdjezomsku.²¹

Jedne noći, novorođenče imena Petar (Levi Miller) ostavljeno je ispred sirotišta u Londonu pod upravom zle redovnice Barnabas. Dvanaest godina kasnije tijekom

²¹ Film u školi; Pan – put u Nigdjezomsku. Pribavljeno 21.04.2019. sa http://www.kinovalli.net/images/Pan - filmski_vodic.compressed.pdf

Drugog svjetskog rata, Petar je sa svojim prijateljem provalio u ured redovnice kako bi uzeo skrivenu hranu i naišao je na njegovu dokumentaciju u kojem mu njegova majka ostavlja pismo u kojem piše da će se ponovo sresti „u ovom ili drugom svijetu“. Uhvaćeni su, kažnjeni, Barnabas je potrgala Petrovo pismo na komadiće te tijekom noći organizirala otmicu zbog njihovog lošeg ponašanja. Petrov prijatelj Mrva uspije pobjeći, no Petra pirati zarobe i odvedu letećim piratskim brodom u Nigdjezemsku, magični otok izvan prostora i vremena gdje su djeca odvedena da postanu radni robovi u rudniku za „Piksum“ – vilinsku prašinu pod vodstvom zlog pirata kojeg se svi boje – Crnobradog (Hugh Jackman). On naime vilinsku prašinu koristi za pomlađivanje, a želi doći do vilinskog kraljevstva gdje je ima na izobilje. Crnobradi prikazuje djeci Nigdjezemsku kao zemlju mogućnosti, kao da ih je on spasio i pružio im dom kojeg nikada nisu imali.

Jednog dana Petar se upoznaje sa starijim rudarom koji se kasnije predstavlja kao Kapetan Kuka (Garrett Hedlund), no on nema interesa za druženje s dječakom. Petar je zbog nerada i nepoštivanja pirata prisiljen hodati po daski u provaliju, no kada ga gurnu, on poleti. Kasnije mu Crnobradi otkriva staro Indijansko proročanstvo koje govori o mladom dječaku koji može letjeti, sinu princa vilenjaka i žene kojem je zadatak da ubije Crnobradog, no Petar kaže kako ne vjeruje u „priče za laku noć“. Uz Kapetana Kuku i njegovog pomoćnika Sama Smiegela – Smeea pobjegne letećim brodom u šumu, a njegov glavni cilj je pronaći majku. U šumi ih pronađe Tigrasta Lilly i Indijansko pleme, zarobe ih i umalo ubiju, no poglavica plemena uoči Petrov lančić kojeg mu je majka ostavila još dok je bio dijete. To je bio privjesak na puhaći instrument kojeg je nekoć nosio njihov najveći junak – Pan. Oslobode ih i pomoću drva sjećanja im objasne kako su se nekoć davno vilenjaci i Indijanci zajedno borili protiv Crnobradog koji je pokušavao skupiti sav piksum. U jednoj borbi princ vilenjak je upoznao Mary, najveću ljubav Crnobradog koju je zarobio. Vilenjak ju je spasio pretvorivši se u ljudski oblik u kojem može živjeti samo jedan dan, a njihov sin bio je Petar, poslan da spasi cijelu Nigdjezemsku od Crnobradog i pirata. Njegova majka morala ga je sakriti u drugom svijetu dok ne odraste i vrati se pronaći ju. No iako su Indijanci vjerovali u to proročanstvo, nisu mogli pokazati Petru put do vilinskog kraljevstva dok im on ne dokaže da može letjeti jer je to bila najveća tajna ovog otoka.

Dali su mu tri dana da pokaže svoju sposobnost, ali Petar nije mogao poletjeti zbog manjka vjere u sebe.

S druge strane zida, Mr. Smee je izdao lokaciju Indijskog plemena jer se bojao kazne. Crnobradi je ubio poglavicu te priznao da je on također ubio Mary. Petar i Tigrasta Lilly su pobjegli niz rijeku, gdje mu je Lilly priznala kako ju je njegova majka trenirala i ispričala mu kako je Mary bila najveća ratnica. Petar pada u more te ga od krokodila spašavaju sirene. Nedugo zatim ih ulovi Crnobradi i uzme Petru njegov privjesak – ključ vilinskog kraljevstva. Crnobradi želi ubiti Petra jer on ne želi kleknuti i pokoriti mu se te ih u taj čas spašava Kapetan Kuka s letećim brodom koji se vratio po njih. Lilly se bori s Crnobradim, a Kapetan Kuka s pomoćnikom Bishopom te zajedno padnu u provaliju. Tada se Petar ohrabri, dobije vjere u sebe da može letjeti i baci se za Kukom poletjevši i spasivši ga. Petar se udružio sa svim vilama otoka i sa Zvončicom te ubiju Crnobradog. Petru se tada ukaže majka koja mu govori kako je on heroj Nigdjezemske te da je to njegov dom i njegova obitelj.

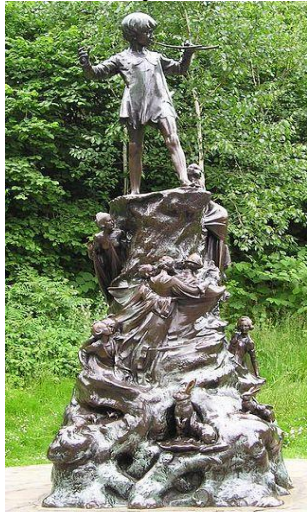
Petar, Lilly i Kapetan Kuka – novi kapetan piratskog borda Jolly Roger se vrate u London po Petrovog prijatelja Nibsa i sve ostale dječake iz sirotišta, koji postanu kasnije Petrova družina – Izgubljeni dječaci. Kapetan Kuka i Lilly se zaljube, a Petar i Kuka potvrde njihovo prijateljstvo, uvjereni da između njih ništa ne može poći po zlu.

4.4. Kiparstvo

J. M. Barrie je naručio kip Petra Pana od kipara George Framptona. To je brončana skulptura koja je postavljena na mjestu gdje je Petar Pan sletio u knjizi, a nakon toga je podignuto još sedam istih. Kip je visok 4,3 metra, a prikazuje dječaka u noćnoj košulji koji svira u puhaći instrument poput flaute. Dječak stoji na stožastoj formi koja sličí panju, ukrašenom malim likovima vjeverica, miševa, zečeva i vila. Barrie je htio da dječak sličí Michaelu Llewelyn Davies-u, no Frampton je odabrao drugu inspiraciju za koju se smatra da je James W. Shaw ili William A. Harwood. Skulptura je izložena na Kraljevskoj akademiji u svibnju 1911. godine te podignuta 30. travnja 1912. godine

u Kensington vrtovima kao iznenađenje za svu djecu Londona preko noći, kako bi izgledalo da su ga vile postavile na mjesto.²²

Slika 13: Kip Petra Pana, Kensington Garden

Kipar George Frampton je napravio niz malih brončanih reprodukcija figure Petra Pana od 1913. godine do smrti 1928. godine te su svi primjerci prodani.²³ Također je izradio i šest odljevaka iz originalnog kalupa u punoj veličini koji se nalaze:²⁴

- Egmont Park, Brisel – Frampton ga je donirao Belgiji 1924. godine kao znak mira dviju država u Prvom svjetskom ratu, a 1975. godine ušao je listu belgijskih povijesnih spomenika
- Bowring Park, St. John's, Newfoundland – podignut 29. kolovoza 1925. godine u čast Betty Munn.
- Sefton Park, Liverpool – podignut preko noći 16. lipnja 1928. godine. Uništen je 1990. godine te obnovljen.
- Queens Gardens, Perth, Zapadna Australija – 10. lipnja 1929. je podignut preko noći te doniran Gradskom vijeću Perthu za proslavu stogodišnjice države Zapadne Australije

²² The Peter Pan Statue. Pribavljeno 24.5.2019. sa: <https://www.royalparksofuk.org/parks/kensington-gardens/things-to-see-and-do/memorials-fountains-and-statues/the-peter-pan-statue>

²³ Peter Pan Sculpture by Sir George Frampton To Be Sold At Bonhams. Pribavljeno 24.05.2019. sa: <http://www.artlyst.com/news/peter-pan-sculpture-by-sir-george-frampton-to-be-sold-at-bonhams/>

²⁴ Statue of Peter Pan. Pribavljeno 25.05.2019. sa: <https://historicengland.org.uk/listing/the-list/list-entry/1062529>

- Toronto, Ontario, Kanada – podignut 14. rujna 1929 godine od strane College Heights Association te se od tad naziva park Petar Pan
- Rutgers University, Camden, New Jersey, podignuo ga je Eldridge R. Johnson 1929. godine, a nalazi se u blizini umjetničkog centra Walt Whitman

Osim originalnih sedam kipova postoje i brojni drugi kipovi diljem svijeta koji su stvoreni u čast Petra Pana kao simbola vječnog djetinjstva, a također je i kipar Edward Gillick 1930. godine u spomen kipara Georga Framptona u katedrali Sv. Pavla u Londonu izradio kip mladog dječaka koji u ruci drži minijaturu njegovog kipa Petra Pana.

U raznim biografijama o autoru J. M. Barrieju ističe se nesvakidašnji um i prijašnja životna iskustva koja su uvelike utjecala na njegov književni rad te dala priliku mnogim autorima za svoj osvrt o njegovom radu te navela na detaljnije istraživanje njegova života.

5. PSIHOANALIZA

Postoji mnogo kontroverzi u vezi autora James M. Barrieja te glavnog lika njegovog romana Petra Pana. Mnogi smatraju da je Barrie bio infantiln, nedorastao svojim godinama što najviše potvrđuje njegova prijateljstva s djecom. Petar Pan je postao simbol vječnog djetinjstva te se to razvilo u opći naziv „sindrom Petra Pana“, a neki smatraju da je glavni lik bio indigo ili kristalno dijete.

5.1. James M. Barrie

U knjizi *Petar Pan and the mind of J. M. Barrie* iz 2016. godine, autorica Rosalind Ridley opisuje kako J. M. Barriejeva priča nije samo fantazija o piratima, vilama i vječnosti već je Barrie bio upoznat sa znanstvenim razvojem te je povezo priču s idejama o životu ljudi u prirodnom svijetu i razmišljanju djece i životinja. On je imao teško i tragično djetinjstvo te se smatra kako je lik Petra Pana upravo on sam, pokušavajući zaboraviti na djetinjstvo, putovati vremenom i živjeti u mašti zbog bijega od realnosti. (Ridley, 2016.)

J. M. Barrie je bio u raskolu između vrlo uspješne javne karijere i neobičnog privatnog života. Svoju karijeru započeo je novinarskim poslom te ubrzo postao jedan od najuspješnijih pisaca novela i predstava. Nalazio se u društvu najpoznatijih pisaca, postao je baron 1922. godine, a te iste godine je nagrađen s „Order of Merit“. Bio je rektor na sveučilištu St. Andrews. U poslovnom svijetu bio vrlo poznat i utjecajan, no u njegovom privatnom životu nije sve išlo glatko. Njegova trauma iz djetinjstva zbog smrti mlađeg brata i odnos s majkom koja je patila zbog gubitka sina ostavile su na njega veliki utjecaj zbog kojeg nije mogao emocionalno odrasti. Iako se je kasnije oženio glumicom Mary Ansell, po njezinom iskazu saznajemo da nikada nisu konzumirali brak. Također, volio je razne igre što je prikazano i u filmu „*Finding Neverland*“, a zanimljivo je da je bio igrač kriketa. Zbog njegovog manjka emocionalne zrelosti i interesa za djecu počele su se širi razne pretpostavke o Barriejevoj sklonosti pedofiliji. (Tonkin, 2014.)

Andrew Birkin je objavio dokumentarnu dramsku seriju *The Lost Boys* 1978. godine te godinu dana kasnije knjigu *J. M. Barrie and the Lost Boys*, koji su utjecali na stvaranje još više teorija. Birkin je imao pristup Barriejevim bilješkama i dnevnicima zahvaljujući Nicu, najmlađem članu obitelji Llewelyn Davies, kojega je jednom prilikom i intervjuirao. On je pokušao zaustaviti spekulacije o Barriejevoj seksualnosti koje su započele poslije njegove serije te je izrekao kako je Barrieja nekoliko psihijataru i kritičara klasificiralo kao pedofila, no da ta pretpostavka leži u očima gledatelja te citirao Nica: „Od svih ljudi koje poznajem, Barrie je bio najduhovitiji i najbolje društvo te također najmanje zainteresiran za seksualnost. Bio je vrlo drag i nevin, a to je jedan od razloga zašto je mogao napisati *Petra Pana*.“ Nico je par puta davao iskaz o tome kako kod Barrieja nikad nije primijetio ništa čudno te da nije pokazivao nikakve simptome, a također je i 2001. godine Barriejeva nećakinja izrekla kako je on bio aseksualan. (Tonkin, 2014. prema Birkin, 2003.)

Robert Sapolsky je u svojoj knjizi *Why Zebras Don't Get Ulcers: a guide to Stress, Stress-Related Diseases and Coping* iz 1994. godine indicirao da je Barrie bolovao od patuljastog rasta zbog stresa, bolesti zbog koje dijete prestane rasti zbog emocionalne traume. Iako je Sapolsky bio cijenjeni profesor biologije i neurologije na Stanford University-u, zbog netočnih podataka o datumu i mjestu rođenja i smrti te točnoj visini, mnogi autori su opovrgnuli njegovu teoriju. (Tonkin, 2014., prema Sapolsky, 1994.) Jasno A. Quest je razriješio njegovu teoriju kao potpunu fikciju koja je narušila Barriejev ugled i krivo predstavila njegovu medicinsku povijest, kako bi začinio svoju teoriju. Usprkos pobijanju ove teorije i dalje se ta teorija spominjala kroz medije i eseje kao nepobitna činjenica.²⁵

Oxford University Press je u 2005. godini objavio knjigu *Handbook of Psychobiography*. U uvodu William Todd Schultz tvrdi da su autori pravi primjeri za psihoanalizu jer su „prototipni outsideri“ te se njihova umjetnost može ili treba odvajati od njihovog privatnog života. (Tonkin 2014., prema Schultz, 2015.) Daniel M. Ogvile je također u tom članku opovrgnuo Sapolskyjevu teoriju zbog manjka točnih informacija te objasnio kako je svrha psihobiografske analize da prihvati autorovu prošlost te ju ne uspoređuje s njegovim radom. Dobio je kritike da

²⁵ Neverpedia, pribavljeno 25.04.2019. sa http://neverpedia.com/pan/Main_Page

zanemaruje povijesni kontekst u kojem je umjetnost stvorena, da je slijep za estetske izbore autora i namjerno neupućen u sadržaj.(Sapolsky, 2005: 3-18)

Pier Dudgeon je u knjizi *Captivated: J.M. Barrie, Daphne Du Maurier and the Dark Side of Neverland* uputio najveće optužbe protiv Barrieja. Spominje kako je Barrie seksualno posesivan, da ima „Sotonsko posjedovanje uma“ te da svojim moćima utječe na obitelj Llewelyn Davies. Upravo time što niti jedna žrtva nije imala niti jednu primjedbu i optužbu, dokazuje njegovu poantu kako je utjecao na sve žrtve, njihove živote i odluke te im utjecao na svijest. Također je iznio scenarij o smrti njegovog brata Davida kojemu je Barrie navodno tijekom klizanja namjerno oborio brata te je ovaj zbog njega preminuo. Ta tvrdnja je demantirana jer Barrie nije bio prisutan prilikom nesreće. Andrew Birkin je rekao kako je Dudgeonova knjiga prepuna grešaka, izvrtanja, polu-istina i njegovog mišljenja te da ju smatra bezvrijednom, a oglasila se i Laura, kći Nica Llewelyn Daviesa rekavši da Dudgeon živi u svijetu fantazije.

Jacqueline Rose je u knjizi *The Case of Peter Pan: Or, the Impossibility of Children's Fiction* iskoristila Petra Pana kao glavni primjer za središnju temu o tome kako su djeca prikazana kao konstrukt nevinosti i čistoće kako bi zamaskirali nostalgiju i nepotpunost odraslih, te je izrekla kako je Petar Pan pun traženja i zavođenja. Usporedila ga je i s Alisom u zemlji čudesa, autora Charlesa Dodgsona, ali tvrdi kako njena kritika Barrieja ne dokazuje da je bio pedofil već samo inicira kako Petar Pan ne pokazuje nevinost kao svojstvo djetinjstva, nego želje odraslih. (Rose, 1984.)

Poslije njezine knjige upućeno je mnogo optužbi Barrieju, no u to doba pedofilija je postala trajna opsesija u Velikoj Britaniji te se svaka interakcija odraslog i djeteta, bila ona iz najboljih namjera tumačila s velikom sumnjom. Mnogi su počeli uspoređivati sva ostala njegova djela da uoče poveznicu ili napredak u sadržaju i stilu pisanja, a također su zbog knjige *Sentimental Tommy* u kojoj postoje naznake zlostavljanja, počeli se sumnjati da su Barriejeve knjige o Petru Panu napisane za djecu. On je naime, sva ostala djela namijenio odraslima te su jedino knjige o Petru Panu za djecu te je zanimljiv podatak da niti jedno dijete nije bilo pozvano na premijeru predstave.

Andrew Nash je napisao recenziju knjige *Sentimental Tommy* 1897. godine te smatra kako je J.M. Barrie prethodnik modernizma i novog načina shvaćanja okoline u kojoj živimo te da je emocionalnost aspekt muževnosti. Barriejeve predstave s izraženom dikcijom, brzim promjenama radnje i izuzetnom nestabilnošću tona su naznaka modernizma i novog viđenja.

5.1.1. Zlatno doba dječje literature

Dječja književnost uključuje priče, knjige, časopise i pjesme namijenjene djeci. Ne može se otkriti kada je dječja književnost započela jer je bilo mnogo priča u usmenoj predaji koja nisu tiskana. Čak i nakon što se tiskanje populariziralo, mnoge su klasične bajke izvorno kreirane za odrasle te kasnije prilagođene mlađoj publici. Od petnaestog stoljeća naovamo mnogo je djela iz dječje književnosti sadržavalo vjersku ili moralnu pouku, a kraj devetnaestog i početak dvadesetog stoljeća poznat je kao Zlatno doba dječje književnosti jer su tad objavljene brojne i najpoznatije klasične dječje knjige.

Zlatno doba dječje književnosti bilo je razdoblje u kojem se popularizirao humor u knjigama za djecu, knjige su bile prilagođene dječjoj mašti, pojavile su se fantastične priče i serijali knjiga, pojavio se novi realizam u dječjoj literaturi i opis različitih kultura cijeloga svijeta. U tom razdoblju najviše se populariziralo čitanje zbog velike dostupnosti tiska te povećanja stanovništva i pismenosti. Prva knjiga koja je označila početak Zlatnog doba bila je *Alisa u zemlji čudesas* autora Lewisa Carrolla, objavljena 1865. godine. Lewis Carroll je prvi put promijenio stil pisanja namijenjen djeci jer je ubacio novu dozu mašte i suosjećanja te se zbog toga smatra začetnikom fantastične književnosti i remek djelom. No, osim bajke i fantastičnih elemenata u priči, *Alisa u zemlji čudesas* ima povijesnu osnovu. Kroz tu knjigu vidimo mnoge različite fenomene suvremenog života te ona daje satiru viktorijanskom razdoblju. Naime, Carroll je bio frustriran regularnošću i primitivizmom tog doba, pa su njegova djela prožeta ironijom. Mark Twainov *Tom Sawyer* (1876) je jedna od prvih knjiga o dječaku namijenjena i djeci i odraslima te je prožeta radom i borbom. Godine 1883. Carlo Collodi je napisao prvi talijanski fantastični roman – *Avanture Pinocchija*.

5.2. Sindrom Petra Pana

Sindrom Petra Pana odnosi se na nemogućnost odrastanja, odnosno probleme u ponašanju vezane uz odraslu dob, a ime je poteklo od glavnog lika knjige o Petru Panu koji se bori protiv odrastanja. Pojam je prvi put spomenuo psihoanalitičar dr. Dan Kiley koji u svojoj knjizi *Peter Pan Syndrome: Men who Never Grown Up*, objavljenoj 1983. godine. Drugi naziv je *puer aeternus*, latinski naziv za “vječni dječak“, što predstavlja odraslu osobu čiji je emocionalni život na razini adolescenta. Zalažu se za slobodu i neovisnost te se suprotstavlja ograničenjima i pravilima koje smatraju nepotrebnima i frustrirajućima. Ovaj sindrom se pojavljuje pretežito kod muškaraca u doba adolescencije kada prihvaćaju svoje prve odgovornosti, a najčešće se ne upuštaju u ljubavne veze. Prema dr. D. Kiley razlikuje se sljedeće faze: (Kiley, 1983).

- Od 12. do 17. godine – pojavljuju se prvi simptomi, osoba je neodgovorna, tjeskobna i uživa u samoći
- Od 18. do 22. godine – osobe počinju pokazivati svoju narcisoidnost, misandriju²⁶ ili mizigoniju²⁷
- Od 23. do 25. godine – osoba se žali na nezadovoljstvo životom i netoleranciju prema vanjskom svijetu
- Od 26. do 30. godine – početak kronične faze sindroma, igranje „zrele“ odrasle osobe
- Od 45. godine – odrasla osoba pokušava pronaći svoje djetinjstvo s krivnjom prema svemu što je izgubio svoje godine te se počinje javljati depresija i anksioznost

Prema dr. Danu Kileyu, osobe s ovim sindromom imaju sedam osobina odnosno karakteristika koja dominiraju njihovim ponašanjem. Prisutne su u svim fazama života i vidljive u kriznim situacijama: (Skorupa, 2012. prema Kiley 1983.:4-5)

²⁶ Misandrija – društveni fenomen neracionalne mržnje prema ženskom rodu

²⁷ Mizigonija – društveni fenomen neracionalne mržnje prema muškom rodu

- Emocionalna paraliza – pacijent ne izražava svoje emocije onako kako ih osjeća već se te emocije pojavljuju u ekstremnim situacijama (ljutnja kao bijes, radost kao histerija, razočaranje kao samosažaljenje...), što dovodi do toga da pacijenti gube kontakt sa svojim emocijama i ne mogu ih prepoznati.
- Odugovlačenje – više je vidljivo u prvim fazama kada odgađaju stvari sve dok ne budu prisiljeni učiniti ih, dok stariji osjećaju krivnju što su izgubili mladost te se ne mogu opustiti.
- Društvena bespomoćnost – osobe sa sindromom Petra Pana imaju velike poteškoće pri nalaženju prijatelja jer nemaju osjećaj pripadanja i uživaju u svojoj samoći. Tijekom cijelog života vrlo su nezadovoljni samim sobom, lažni ponos ih stalno sprječava da prihvate ograničenja, a često mijenjaju pojam dobra i zla.
- Čarobno razmišljanje – pacijenti često maštaju te uvijek izmišljaju razloge zbog kojeg su bili u pravu ili dobro postupili što im pomaže da se zaštite od napada i prevladavanja društvene nemoći i emocionalne paralize, a često padaju pod utjecaj opijata.
- Problemi s majkom – pacijent osjeća ljutnju i krivnju prema svojoj majci. Pokušava se osloboditi majčinskog utjecaja, ali se uvijek osjeća krivim kad to pokuša učiniti. Mladi pacijenti pokušavaju sažaljenjem dobiti ono što žele. Atmosfera je napeta te se svađaju, a zatim se pacijent ispričava. Kod starijih osoba javlja se osjećaj krivnje jer znaju da su povrijedili svoju majku.
- Problemi s ocem – osoba ima snažnu želju da bude blizak s ocem, ali je uvjeren da nikada neće steći odobravanje i ljubav od oca. Uvijek idealiziraju očinsku figuru te nikad ne prihvaćaju pogreške.
- Problemi sa seksualnošću – pacijente njihova nezrelost i infantilizam sprječava da pronađe djevojku jer skrivaju strah od odbacivanja i osjetljivost. Kada se uspije vezati za žensku osobu, to traje dugo. Vrlo je ljubomoran i potrebna mu je ovisna žena koju može zaštititi. Ne želi pokazati emocije kako ga prijatelji ne bi smatrali slabim ili nedovoljno muževnim.

Ostale karakteristike su: ²⁸

- Manjak interesa za karijeru – osoba sa sindromom Petra Pana nije zainteresirana za karijeru, nije motivirana za zapošljavanje i ne ulaže napor u napredovanje karijere.
- Nemogućnost rješavanja problema – ne znaju se nositi s emocijama, stoga uvijek prejako i u afektu reaguju, a također odbijaju riješiti problem.
- Problemi s privrženosti – teško im se povezati s osobom i ostvariti dubok odnos te ubrzo prekidaju vezu.
- Konzumiranje alkohola ili droge – alkoholizam i eksperimentiranje u drogama u kasnoj zreloj dobi je također jedan od znakova sindroma vječnog djetinjstva.
- Nepouzdanost – većinom daju lažna obećanja te često imaju izgovore kojima žele prekriti njihovu nepouzdanost.
- Krivnja drugih – ne žele preuzeti odgovornost za svoje postupke te krive druge ljude.
- Nemotiviranost za poboljšanje – ne žele sebe poboljšati i zauvijek žele ostati neodgovorni adolescent.

Uzroci razvitka sindroma Petra Pana ne mogu se sa sigurnošću utvrditi, ali neke od teorija su:

- Razmaženost – kada roditelji svome djetetu sve priušte, ne discipliniraju ga i ne zadaju im nikakve obaveze može dovesti do toga da dijete ne želi preuzeti odgovornost i za postupke i svoju budućnost.
- Zlostavljanje u djetinjstvu – ako je dijete bilo zlostavljano u djetinjstvu i odluči otići od svojih roditelja, mora se naglo osamostaliti i odrasti, stoga se u zreloj dobi često vraća u djetinjstvo kojeg su propustili.
- Nostalgija – kada osoba često razmišlja o svojoj prošlosti i nostalgичna je prema „starim“ vremenima može dovesti do razvitka ovog sindroma

²⁸ Peter Pan Syndrome: The science behind it, what it is & how to treat it. Pribavljeno 21.04.2019. sa <https://www.betterhelp.com/advice/therapy/peter-pan-syndrome-the-science-behind-it-what-it-is-how-to-treat-it/>

- Slabo osamostaljenje – roditelji bi trebali podučavati djecu vještinama odraslih poput plaćanja računa ili poreza, samostalnom odlasku liječniku, razgovoru preko telefona i slično.

Jedno od glavnih obilježja Petra Pana je njegova želja da ne odraste, što možemo povezati s izbjegavanjem odgovornosti i manjka motiviranosti za napredovanje. Kada Wendy predloži da se vrati s njom u London, Petar Pan žustro odbija jer ne želi pohađati školu, zaposliti se i odrasti. Iako Petar zna spretno vladati situacijama u kojima se nađe, ne zna se nositi s emocijama i zato odbija riješiti problem. Također, Petru se vrlo teško povezati s nekom osobom, kao što vidimo u primjeru s Wendy. Iako mu se sviđala, nije se htio suočiti s tom činjenicom te je zanemarivao osjećaje i skrivao strah od odbacivanja. Također vidimo i Petrovu ljutnju prema majci radi odbacivanja, pokušava napustiti majčinsku figuru, no nikada ne uspijeva. Jedan od simptoma je i Petrova nepouzdanost. Naime on sve zaboravlja to jest daje lažno obećanje Wendy da je neće zaboraviti, no to ipak učini. Uzrok zbog kojeg je Petar Pan takav je nostalgija za domom i majkom koju pokušava prekriti svojom željom da zauvijek ostane dijete.

5.3. Sindrom Wendy

Ovaj se sindrom odnosi na osobu koja ima potrebu da zadovolji i ispuni želje drugoj osobi koja ima tendenciju biti dijete. On zahvaća više žensku populaciju te nema klinički entitet. Postoji par karakteristika koje definiraju osobu s ovim sindromom:

- Perfekcionizam koji ih dovodi do osjećaja krivnje kada nešto pođe po zlu, pogotovo kada je u pitanju susret s drugima
- Misle da su odgovorni za sve stvari oko njihovih najbližih
- Ideja ljubavi jednaka je žrtvi
- Zbog brige o drugim osobama imaju osjećaj nelagode i umora

Wendy iz Petra Pana pokazuje ove karakteristike time što preuzima sve odgovornosti i zadaće Petra Pana, čime preuzima ulogu majke njemu i Izgubljenim dječacima. Ona izbjegava sukobe i pokušava usrećiti Petra ostavljajući po strani svoju sreću, a također se ispričava ili osjeća krivom za stvari koje nisu bile moguće. Strah od odbacivanja ili

napuštanja glavni je uzrok koji u interakciji s drugim varijablama primjerice, spol, kulturni utjecaji, obrazovanje, osobine ličnosti i slično, može dovesti do Wendy sindroma. Taj strah iracionalno čini da osoba kompulzivno ispunjava želje drugih, preuzima odgovornost i preopterećuje se brigom o bližnjima. Spol i kulturna obilježja najviše utječu na razvoj sindroma jer se žene prema mnogim standardima predodređene da budu skrbnice i brinu se o djeci. Osim toga i osobine ličnosti poput niskog samopoštovanja i introverzije su jedan od uzroka koji dovode do ovog problema.

Ovaj sindrom je teško otkriti jer se u mnogim kontekstima ovakvo ponašanje žene smatra poželjno te ono utječe na emocionalno stanje osobe:

- Tuga i usamljenost – osjećaju se usamljeno i ništa ih ne može usrećiti
- Depresija i anksioznost – osjećaju se da nisu postigli u životu sve što su mogli i iskoristili svoj pun potencijal, što dovodi do ozbiljnih emocionalnih problema
- Problemi u odnosima – nema pravednosti u preuzimanju odgovornosti između dvije osobe
- Iscrpljenost – osobe su iscrpljene i na granici svojih mogućnosti zbog nedosljednosti i dvosmislenosti zadataka koji su im dani te nedostatka vremena za sebe

Wendy je glavni stvarni ženski lik u romanu Petar Pan te je na otok povedena da se brine o Izgubljenim dječacima, priča im priče i bude zamjenska majka. Također u knjizi vidimo i da je Wendy to pozitivno prihvatila i da je bila radosna zbog svih obaveza koje je obavljala sa zadovoljstvom. Kuhala je, prala, čistila, brinula se da popiju lijek, pričala im priče za laku noć i bila glavna utjeha kada im je to bilo potrebno. (Kiley, 1984.)

5.4. Indigo dijete

Indigo dijete je dijete koje pokazuje neobičan sklop psiholoških osobina i obrazac ponašanja te su svojim razmišljanjem i sposobnostima drugačiji od ostale

djece. Prvi put je taj pojam spomenut 1982. godine u knjizi *Understanding your Life Through Color* od autorice Nancy Ann Tappe, a popularizirali su ga Lee Carroll i Jan Tober 1998. godine u knjizi *The Indigo Children: The New Kids Have Arrived.*“

Autorica Nancy A. Tappe smatra kako su to djeca koja imaju drugačiju auru te da postoji više vrsta indigo djece: (Carroll, Tober, 2003).

- HUMANIST: vrlo je društven, komunikativan i pomalo hiperaktivan. Oni su predodređeni da rade s masama ljudi u poslu kao što su liječnici, pravnici, učitelji, prodavači i slično. Izrazito su društveni i imaju izražena mišljenja.
- KONCEPTUALAC: više se bave planovima nego ljudima, nadziru i kontroliraju ljude, skloni su ovisnostima te su budući inženjeri, arhitekti, dizajneri, astronauti, itd.
- UMJETNIK: vrlo su kreativni i osjetljivi. Obuzeti su umjetnošću te prelaze iz aktivnosti u aktivnost dok se ne odluče za jednu i budu vrhunski u njoj.
- INTERDIMENZIONALAC: ne poštuju autoritete, donose svoje filozofije i religije. Ne uklapaju se u društvo kao ostala indigo djeca pa mogu biti tirani.

Indigo djeca često imaju veliko samopouzdanje i samopoštovanje te uvijek znaju „tko su oni“ pa se tako i predstavljaju u društvu. Imaju problema s autoritetima i pravilima te se teško pokoravaju tradicionalnim ulogama. Frustrira ih birokracija i sustavi u kojima ne može doći do izražaja njihova kreativnost pa su buntovni. Odbijaju pratiti zapovjedi i upute stoga imaju nerijetko imaju problema u školi, osim ako im netko dobro ne objasni zašto bi to trebali napraviti. U društvu nisu vrlo socijalni te im je potrebna samoća i njihov prostor. Nisu empatični i nemaju osjećaj grižnje savjesti i krivnje, a u svađama imaju jake argumente kojima brane svoj stav. Ako imaju interes za neki hobi, vrlo su strastveni i posvećeni onome što rade kako bi bili najbolji u svom području. Zanima ih sve što je alternativno te sve što ih potiče na razmišljanje i izazov. Vrlo su fizički osjetljivi te pate od prevelike izloženosti svih podražaja u suverenom svijetu, a također i emocionalno, što se pokazuje u njihovoj senzibilnosti za malu djecu i probleme čovječanstva, no neke generacije indigo djece su hladne i tvrdoglave te imaju problema s bijesom. No, kako objašnjava autorica Wendy Chapman, te karakteristike se javljaju u novijim generacijama koje se rađaju bez zaštitnih slojeva u auri te su još više senzibilna na podražaje pa im njihova hladnoća predstavlja

obrambeni mehanizam. Sva indigo djeca imaju strašno razvijenu intuiciju i mogu prepoznati ako im netko laže, što ih veoma čini tužnima i ljutima jer vole pravdu i istinu. Veoma su nadareni i iznadprosječno inteligentni te imaju vještinu apstraktnog razmišljanja, što ih potiče da od rane dobi „odrastu“ pa često preuzimaju ulogu roditelja, čime pokazuju svoju veliku dozu odgovornosti. Autor Drunvalo Melchizedek kaže da postoji genetska promjena u DNA strukturi ove djece, no i dalje nema znanstvenog dokaza. On također navodi da je IQ čovječanstva porastao dolaskom ove djece na svijet. Posebno je to što indigo djeca često u ranoj dobi života doživljavaju neku veliku traumu koja može dvojako djelovati. S jedne strane, to iskustvo ih natjera da vjeruju u sebe i čini ih empatičnima i emocionalno osjetljivima, dok s druge strane mogu popustiti pod pritiskom, okrenuti se drogama i razviti delinkventno ponašanje.

Zbog svih gore navedenih karakteristika indigo djece, mnogi se slažu da je lik Petra Pana bio indigo dijete. Vrlo je umišljen i egocentričan što pokazuje karakteristiku da je pun samopoštovanja i svjestan svojih vrlina. Imao je sedmo čulo kojim je osjetio opasnost, što ukazuje na veoma razvijenu intuiciju. Iako je Petar Pan buntovnik, uvijek zagovara pravdu i pomaže svima u nevolji. Posebna karakteristika indigo djece je i ta što se ne vole pokoravati pravilima i autoritetima, a upravo to je jedno od glavnih obilježja Petra Pana koji je buntovnik, ne želi odrasti i bori se protiv odrastanja. Kao i sva indigo djeca, Petar Pan ne voli školu, te kada mu Wendy predloži da se vrati s njom u London te da će ga njezina majka udomiti, on se usprotivi i kaže kako ne želi ići u školu i učiti dosadne stvari, što ukazuje na njegovu mržnju prema školi te ljubavi prema slobodi i kreativnosti. On je vrlo iskusan mačevalac te je najbolji u tome što radi, a to obilježje posjeduju i indigo djeca. Jedna od pretpostavki je da su indigo djeca doživjela traumu poput zlostavljanja i napuštanja od strane roditelja, a Petar Pan je veoma osjetljiv jer misli da su ga roditelji zaboravili i zamijenili s drugim djetetom, stoga na njega to ima veliki utjecaj. Također, indigo djeca često preuzimaju ulogu roditelja, a upravo je Petar Pan „otac“ Izgubljenih dječaka te se brine o njima i vodi disciplinu.²⁹

²⁹ Wendy syndrome, pribavljeno: 24.05.2019. sa <https://edukalife.blogspot.com/2015/02/wendy-syndrome.html>

6. PETAR PAN – LIK VJEČNOG DJEČAKA

Roman *Petar Pan* je poveznica triju književnih žanrova: avanturistička priče za dječake, priče vezana uz dom i bajke. Mnogi kritičari se slažu da *Petar Pan* nije samo simbol nostalgije za djetinjstvom nego i sjeta na mlađeg brata koji je poginuo. U to doba, bilo je mnogo smrtnih slučajeva mlade djece te se vjerovalo kako će oni ostati zauvijek djeca. U knjizi su Izgubljeni dječaci muška djeca koja ispadnu iz kolica i izgube se, no to može biti i simbol za svu djecu koja su premladi umrli te zauvijek ostali živjeti na otoku sreće i mogućnosti. U knjizi *The Little White Bird*, Petar Pan je prvi put spomenut te mu je dan zadatak da zakopa tijela mrtve djece koja su prekršila pravila i ostala preko noći u Kensingtonskim vrtovima, a Nigdjezemska je bila mjesto gdje je smrt velika avantura za sve. U originalnoj verziji Petar je bio zlikovac, a Kapetan Kuka je tek kasnije dodan kao zla očinska figura. Barriejeva povezanost s majkom i Petar Panova želja za majkom je prožeta kroz sva djela te se to uočava i zbog toga jer je Petar nagovorio Wendy da pođe s njim u Nigdjezemsku i da im bude majka. Također se to može povezati i sa sindromom Petra Pana zbog traume iz djetinjstva i straha od seksualnosti. Petar je opsjednut majčinskom figurom, ne želi djevojku već majku kao i Izgubljeni dječaci, što možemo vidjeti kada je Wendy pokušala poljubiti Petra. On nije ni znao što to znači, a i kada ga je pitala što osjeća prema njoj on je odgovorio da ima osjećaje odanog sina kao i prema Tiger Lilly. On zapravo u jednom djelu žudi za majkom kao sigurnošću od nasilnog oca, u ovom slučaju Kapetanu Kuki. Barrie je također imao preferencije prema dječacima, što vidimo iz druženja s Llewelyn Davies dječacima, Izgubljenim dječacima – družinom u kojoj su samo muška djeca i Kukiinim opsesivnim traženjem Petra.

6.1. Pozitivan osvrt na lik Petra Pana

Petar Pan je bio vrlo dobar prijatelj te se brinuo za svoje bližnje. Izgubljenim dječacima je bio otac i vođa u kojeg su se uvijek mogli pouzdati. Snalažljiv je i dobro reagira u svim situacijama s kojima se mora suočiti što najviše vidimo kod borbe protiv pirata. Tako je pokazivao svoju hrabrost i neustrašivost te je imao veoma naglašenu empatiju po čemu se isticao među većinom. Sklad neustrašivosti i maštovitosti

glavnog je lika dovodio u nesvakidašnje situacije u kojima bi se malo tko mogao tako dobro snaći kao on sam. Iako je mislio da nikada nije spoznao ljubav, kroz prijateljstvo i zajedništvo s kojim je bio okružen pružao je ljubav svima. Čak je pomoću Wendy spoznao pravu ljubav koju mu je ona pokazala poljupcem, a i majčinsku ljubav koju je spoznao kada su se Wendy, John i Michael vratili kući. Petar Pan može dati veliku motivaciju djeci diljem svijeta, no posebno djeci bez roditelja. On pokazuje kako sam i uz ljubav prijatelja možeš ostvariti svoje snove i biti voljen. Pokazao je veliku požrtvovnost jer se uvijek žrtvovao za ostale u svim borbama. Vrlo je dominantan i stvoren za vođu, no vidi se da je također i timski igrač koji ne misli samo na svoje potrebe i ciljeve. Pustio je Izgubljene dječake da odu u London i odrastu jer je to bila njihova želja iako se on nije s time slagao pa čak i po cijenu da ostane živjeti sam.

Lik Petra Pana nema vanjsku karakterizaciju i time autor pušta na volju čitateljima da sami stvore svoju sliku. No, vrlo je detaljno i kompleksno unutarne okarakteriziran te je pun mana i vrlina koji ga čine jedinstvenim. On pokazuje dječaka koji ne želi odrasti i bježi od svake vrste odgovornosti, no s druge strane i nevinost i iskrenost djeteta. On ne zna lagati i iako se na prvi pogled čini hrabar i neustrašiv, unutra ima dozu straha od samoće. Ne želi priznati, no često razmišlja o svojoj majci i razlozima zbog kojeg ga je napustila i pronašla drugog sina. Zbog toga se vidi i doza ljubomore kada se Wendy odluči vratiti kući. To ukazuje da je Petar u suštini nevino i izgubljeno dijete koje traga za domom, pažnjom i ljubavi pa idealizira Nigdjezemsku i smatra je svojim domom. Nigdjezemska je imaginarni svijet koji dopušta čitatelju da odluta u svijet mašte i sanjarenja. Svaka osoba ima svoju viziju Nigdjezemske i u nju odlazi kako bi pobjegao od stvarnosti i svojih obaveza poput glavnog lika koji ne želi odrasti.

Roman *Petar Pan* namijenjen je i djeci i odraslima, djecu s jedne strane privlači zbog avantura i mašte koju pobuđuje, dok kod odraslih budi nostalgiju i donosi prisjećanje na djetinjstvo i maštanje o prošlim vremenima i bezbrižnosti. U oba slučaja ovaj roman budi kod čitatelja maštu, znatiželju, kreativnosti i nosi pozitivnu pouku o prijateljstvu, suradnji, hrabrosti i ljubavi.

6.2. Negativan osvrt na lik Petra Pana

Privlačnost vječnog života duboko se oslanja na ljudsku maštu i nije iznenađujuće da se skrene pažnja na besmrtnost i smrtnost u domenu dječje književnosti, mjesto gdje odrasli i dijete istražuju promjene, transformacije, imaginarnost i kulturne mogućnosti.

Petar je jedan od najupečatljivijih likova iz djetinjstva koji su se pojavili početkom 20.-og stoljeća te je simbol mladosti i radosti. No, autor Andres Theodorou se osvrće na negativnu stranu lika Petra Pana te misli kako je Petar simbol za izgubljenu djecu i njihovu smrtnost, a Nigdjezemska postaje predmetom rasprave o tome je li to raj ili pakao. Jedan od razloga za uspjeh knjige je misterija oko glavnog lika jer nitko ne zna točno kako on izgleda i tko je on, što navodi da Petar Pan može biti svatko. On je također simbol djeteta „zamrznutog u vremenu“ isto kao što su mrtvi zamrznuti u našim sjećanjima stoga se pokreću rasprave o tome je li Petar Pan živ ili mrtav. (Guna, 2014.)

Gubitak mlađeg brata kao trauma koja ju Barrie proživio rezultirala je njegovim prestankom rasta i emocionalnom nezrelošću, što dokazuje kako postoji mogućnost da je Barrie sjećanja na brata zamrznuo u vremenu kao i njegova majka te je on za njih postao besmrtni. Također je vidljiva povezanost s glavnim likom koji se vratio u obiteljski dom i umislio da je zaboravljen i zamijenjen drugim djetetom. Zato se smatra kako taj dječak možda nije nikada odrastao zbog njegove smrti i da ga je njegovo sjećanje zadržalo u bezvremenom svijetu iz kojeg nikada nije mogao odrasti i pobjeći – Nigdjezemske. Zbog toga što je bio zarobljen u djetinjstvu te jer nikada nije osjetio istinsku bol ili strah, ima osjećaj nepobjedivosti i velikog samopouzdanja. Također, ima stalnu želju za igrom i pretvaranjem, radosnu zaboravljivost i želju za obitelji. Ponekad čak pokazuje i želju za majkom, znanjem i pripovijedanjem, kojeg je najviše volio kod Wendy. Wendy mu također služi kao majčinska figura, ali kada ona i dječaci odu, Nigdjezemska se pojačava. Hunt smatra kako je Petar Pan došao na svoje sukcesivnim odbacivanjem onih pitanja koja svako dijete ima pravo pitati. Stoga autor misli kako kontekst karaktera i autora sugerira da je Petar Pan oblik oživljenja Davida Barrieja, dječaka koji je umro i nikada nije odrastao.

Također, jedan od negativnih pogleda na Petra Pana je i njegova neprestana borba s Kapetanom Kukom i piratima. Ona se može povezati s burskim ratom između Velike Britanije i južnoafričkih država koji se odvijao u to vrijeme. Stoga autor Izgubljene dječake smatra Petrovom vojskom protiv odrastanja, vremena i dužnosti odnosno Kapetana Kuke. Stalni strah kapetana od krokodila koji otkucava sat sugerira naše vrijeme provedeno u životu te nagoviješta prolaznost. (Guna, 2014.)

Kada je Petar Pan udaljen od Nigdjezemske, na otoku vlada mir. Vile spavaju sat vremena duže ujutro, zvijeri se brinu za mlade, Indijanci se hrane šest dana i šest noći, a kada se Izgubljeni dječaci i pirati susretnu, nema borbe. No s dolaskom Petra koji mrzi bezvoljnost i dosadu, cijeli otok živne. To pokazuje da Panova prisutnost uzrokuje smrt i rat na otoku te da se Petar neprestano bori protiv odrastanja. Bitno je spomenuti da je nerado pustio Izgubljene dječake da odu, a ni gospođi Darling nije htio vratiti kćer. To su prema autoru trenutci kada vidimo Petrovu pravu prirodu – simbol gubitka i smrtnosti djece, a Nigdjezemska je mjesto koje nije ni raj, ni pakao; niti nagrada ili kazna, već zamišljeno mjesto kreirano prema mašti svakog djeteta sa željom za sigurnošću i snažnim domom te Petar Pan nije jedan nego svako dijete koje je otišlo od kuće. Upravo zbog toga, Petar Pan nije bila predstava namijenjena samo djeci nego i odraslima zbog svoje sentimentalne, radosne i tragične priče o dječaku koji nikada ne umire. Budući da je Nigdjezemska područje bez prave smrtnosti, poneki ljudi mogu dolaziti i vraćati se poput Wendynih potomaka. Upravo će zato taj položaj ili uloga majke uvijek biti ispunjena.

U Disneyevom filmu iz 1953. godine u sceni kada Petar, Wendy, John i Michael odlaze u Nigdjezemsku u pozadini svira pjesma koja je isprva veoma radosna zbog melodije, no tekst nosi dublju poruku: „zamislite svu radost koju ćete naći, kada napustite svijet iza sebe“, te se iz konteksta izvući kao da Petar vodi djecu u zemlju pretvaranja, avanture i igre. Također, Petar je sa svojom rečenicom „to die will be an awfully big adventure“ što ukazuje na dvije stvari: da je Petar svjestan svoje smrti i da uzima djecu iz svijeta živih i vodi ih u avanturu u svom razigranom svijetu „smrti“. Anna Bjornsdottir je proučavala je li Petar stvaran te kao glavnu činjenicu navodi da je Barrie 1928. godine pred svoju smrt u reviziji teksta uveo razliku. U sceni gdje se Petar i Wendy upoznaju dodao je dijalog u kojem Petar govori Wendy kako ga nitko nikada

ne smije dirati te da on ne zna zašto, a također ga u predstavi nitko nije dotaknuo. To je dodatno promijenilo pogled na tekst i lik kao dokaz da Petar nikada nije bio stvaran te je to samo ideja djetinjstva. Također činjenica da Petar Pan nije nikada dodirnut u predstavi na tako suptilan način pokazuje da je Barrie uvijek Petra zamišljao u kontekstu djetinjstva i da je uvijek bila prisutna u tekstu, a on ju je istaknuo za kraju svoga života. Petar zbog toga postaje više mističan te osim simbol vječnog djetinjstva, postaje i simbol smrti i gubitka te borbe protiv vremena i odrasle dobi.

Izlaganje djece skrivenim odraslim temama u knjigama može biti vrlo korisno jer ih uči o realnosti života poput smrti, napuštanja i seksualnosti i slično. Lambert tvrdi da riječima „...jednom davno..“ kojima započinju bajke označavaju događaj ili situaciju koji nije stvaran te im to pomaže da misle kako nije stvarno i nastavljaju uživati u čitanju.³⁰ Djeca također više cijene književnost kad postanu svjesni podrijetla priče i skrivenih priča te im to ostavlja veći dojam zbog kojeg duže pamte činjenice. Svakako to utječe i na korištenje i razvijanje kritičkog mišljenja jer su pred njih dani sadržaji koji zahtijevaju preispitivanje, vrednovanje i opravdanje kada se upoznaju s nepoznatim sadržajem. (Guna, 2014.)

Međutim, izlaganje djece odraslim temama može biti i štetno za djecu koja su imala traumu u djetinjstvu zbog izlaganja negativnom iskustvu kao što su zlostavljanje ili napuštanje te ih to ih može navesti na pasivnost i isključivanje ljudi oko sebe.³¹ Još jedan od nedostataka je što izlaganje djece tim temama može loše utjecati na njihove uspomene iz djetinjstva i čitanje priča s roditeljima, koja trebaju biti utješna i ugodna.

³⁰ The Horror and the beauty, Pribavljeno: 16.03.2019. sa <https://harvardmagazine.com/2007/11/the-horror-and-the-beaut.html>

³¹ Exploring the dark side of children`s literatire. Pribavljeno 18.03.2019. sa <http://deltacollegian.net/2014/05/06/exploring-dark-side-childrens-literature/>

ZAKLJUČAK

Djelo Petar Pan mi se sviđa i smatram da je prikladno za djecu, odnosno da je učenicima privlačna sama tematika djela, ali je jednako tako namijenjena i odraslima zbog metafora koje samo djelo sadrži. Motivi ovog djela poput vila, pirata, avantura, sirena i pojma leta kao slobode svakako su zanimljivi djeci. Nigdjezemska u ovom djelu predstavlja mjesto radnje na kojemu živi Petar Pan sa svojim prijateljima, no Nigdjezemska nije samo to, to je jedan svijet mašte u koji svatko od nas katkad pobjegne, neovisno jesmo li djeca ili odrasli ljudi. Ovo djelo ima veliku odgojnu ulogu u smislu poticanja prijateljstva, suradnje i sloge što je u današnje vrijeme veoma važan segment na koji treba staviti naglasak. Autor J. M. Barrie je ovim djelom htio predočiti čitateljima kako je mašta pozitivna i neophodna te je ne treba potiskivati, već bi je svatko od nas trebao pustiti na slobodu i u njoj uživati. Petar Pan je simbol vječnog djetinjstva i nevinosti te svojom osobnošću prikazuje čitateljima kako treba što više uživati u svijetu mašte i slobode bez briga i opterećenja. „Sva djeca, osim jednog djeteta, kad-tad odrastu“, ovom rečenicom pisac je na najjednostavniji način opisao glavnog junaka, odnosno Petra Pana, dječaka koji ni pod koju cijenu ne želi odrasti. Smatram da takav pogled na svijet koji ima glavni lik nije pogrešan, nego upravo suprotno, takav pogled na svijet daje nadu, razvija maštu i učini da pomislimo kako je sve što zamislimo moguće, a djeci je potrebna upravo takva vrsta motivacije. Koliko god na prvi pogled u djelu Petar Pan ima irealnih motiva, samo shvaćanje djela odvija se u čitateljevim mislima, a to je ono što ovo djelo izdvaja iz mase ostalih, kao i njegove pozitivne misli i poruke koje svatko od nas može interpretirati na drugačiji način. Stoga kao što je autor J. M. Barrie napisao „Think of the happiest things. It's the same as having wings.“

LITERATURA

1. Barrie, J.M., (1995.), *Petar Pan*, Znanje, Zagreb
2. Birkin, A. (2003). *J. M. Barrie & the Lost Boys*, Yale University Press
3. Carroll, L., Tober, J. (2003.), *Indigo djeca: Stigli su novi klinici*, TELEDisk, Zagreb
4. Chaney, L. (2005). *Hide-and-Seek with Angels – A life of J. M. Barrie*, Arrow Books, London
5. Cox, M. (2005.), *The Concise Oxford Chronology of English Literature*, Oxford University Press
6. Guna, M. (2014.) *A Critical Study of James Barrie's Petar Pan*, HELP University, England
7. Harvey Darton, F. J. (1974.), *J. M. Barrie*, Haskell House Pub Ltd., London
8. Kiley, D. (1983.), *The Peter Pan Syndrome: Men Who Have Never Grown Up*, Dodd, Mead & Company, New York
9. Kiley, D. (1984.), *The Wendy Dilemma: When Women Stop Mothering Their Men*, ARBOR HOUSE, New York. Pribavljeno 14.05.2019. sa : https://archive.org/details/wendydilemmawhen00kile_0/page/n9
10. Koop, C., (2016.), *Peter Pan's Neverland – A Child's Colonial Dream World?*, University of Potsdam
11. Laskow, S. (2.12.2014.), *The Racist History of Peter Pan's Indian Tribe: Even in the early 20th century, though, critics saw Tiger Lily and her fellow "Picaninnies" as caricatures.* Pribavljeno 1.6.2019. sa: <https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/racist-history-peter-pan-indian-tribe-180953500/>
12. Law, J. (2013). *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre* 44-45
13. Ridley, R. (2016.), *Peter Pan and the Mind of J. M. Barrie: An Exploration of Cognition and Consciousness*, Cambridge Scholars Publishing
14. Rose, J. (1984.), *The case of Peter Pan or the impossibility of children's fiction*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia
15. Schultz, W. T. (2005.), *Introduction Handbook of psychobiography*, Oxford: 3-18
16. Schultz, W. T. (2005.), *Handbook of Psychobiography*, Oxford UP, Oxford

17. Skorupa, A; Draga. P.(2012.), *Peter Pan Syndrome Among Mountain Climbers: Close interpersonal relationships aspect* Pribavljeno: 12.5.2019. sa:
18. Tonkin, M. (2014.), *From „Peter Panic“ to proto-Modernism: the case of J.M. Barrie*, University of Adelaide Press
19. White, D. (1994)., *British Children`s Writers, 1880-1914.*

PRILOZI

Slika 1: James Matthew Barrie	2
Slika 2: Obitelj Llewelyn Davies	6
Slika 3: Petar Pan	15
Slika 4: Wendy, John & Michael	18
Slika 5: Zvončica.....	20
Slika 6: Izgubljeni dječaci	21
Slika 7: Kapetan Kuka.....	22
Slika 8: Ranch Neverland	25
Slika 9: Katherine station, ranch Neverland	25
Slika 10: Film Finding Neverland (2004.).....	33
Slika 11: film Petar Pan (2003.).....	35
Slika 12: Film Pan (2015.).....	37
Slika 13: Kip Petra Pana, Kensington Garden	40